

EESTI NOORUS

Nr. 3
1939

S I S U :

10 aastat „Eesti Noorust“
L. TARAND — Jüri Vilms
A. JÖGER — E. Aav †
O. AST — Tehnilisest ja humanitaarsest
ellusuhtumisest
L. UGAR — Imperium Britannicum
IVAR PAULSON — Vaev
MEINART JÜRNA — Lemb
E. TAMMJÄRV — Muljed Põhja-
Karjalast
R. KULPA — Kasvatuse sihtidest
EMMA LIIV — Pastoritütred
ERNA ABRAMS — Hea ja parem
A. MEIKOP — Talipäevad
U. TOOMI — Kingsepa polka
I. MIKIVER — Linoölilõikur
Ülevaade vastustest ankeedile
H. HALJASPÖLD — USA ja SSSR'i
noorsugu
Lühiteateid
Valga os. 15-aastane
H. KADAK — Treeningkavad kerge-
jõustiklastele
R. RAIDNA — Nõmme os. tegevusest
Noorsootöö / Male
Illustratsioonid —
OLEV MIKIVER
Kaanel — A. MEIKOPI foto

Hind 30 senti

TRÜKIKODA

ESTOTRÜKK

I G A S U G U S E D
T R Ü K I T Ö Ö D
M Ö Ö D U K A D H I N N A D

TALLINN, SUUR KARJA 8
T E L E F O N 4 4 5 - 2 5

EESTI NOORUS

Nr. 3

TALLINNAS, 31. MÄRTSIL 1939. A.

XI AASTAKÄIK

10 AASTAT „EESTI NOORUST“

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:

1 aasta peale Kr. 1.80
1/2 aasta peale „—90
1/4 aasta peale „—45

KUULUTUS-HINNAD:

1 lehekülj. Kr. 30.—
1 lehekülje „ 15.—
1 lehekülje „ 7.50

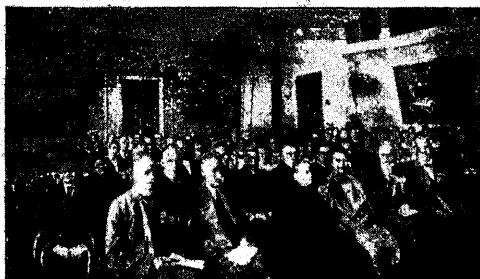
TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, HARJU T. 37

Nr. 1

MÄRTS

1939

Soome Noorsoo Liidu pidustustelt ja aastapäevalt Viiburis 1927.
Teisest reas vaipinani OENI Kaaskujutuse nimine A. Meikop.

Olene töönaad avaldama oma esimeses numbris pille ja kirjalist vananoorsoo elust ja tegevusest. Pühide kühast kuuluvad ajakirjale „Pyrkijä“ ja on meie lervitade astud tasuta, mida sin lõngas rõõgune.

REDAKTOR: Kalle Keskitalo — August Meikop. Soome noorsoo õhlagikkõhramine —
Pavve Kõhramine. Meie sõit Eestisse — Mirta Karisson ja Anna Tõnõshõim.
Kõhramise tegevused; meel — Mirta Kõnn, Noorsooõhramine — T.
Erika. Noorsoo õhramine (õhramine, Noortest, Itaallast, Saklast, Eestist) —
Lõhramine. Kõhramine. Põhja Soome, Rootsi ja Eesti noorsoolaste tegevused.

„EESTI NOORUSE“ Nr. 1—1929 TIITELKÜLG

ÜENÜ-le

on tema häälekandja küsimus an-
nud põhjust kestvateks sõnavõtudeks.
Oldi ju eriti ÜENÜ algpäevil kirjandus-
huviline, tunti ja osati hinnata vaba
trükisõna tähtsust ning seisukohtade ja
vaadete levitamiseks tunnustati kõigiti
oma häälekandja vajadust. Aastate
reas katsetati mõnesugust lendu, kuid
ikka ei jatkunud majanduslikust kan-
dejõust. On ilmunud Ellu, Urikivi,
Urituli ja nüüd juba kümme aastat
Eesti Noorus. Majanduslikult pole
nad ükski end täielikult tasunud, vaid
toonud hoolt ja vaeva toimetajaile, mu-
ret majandusejuhtidele.

Võib olla võeti lend liiga kõrge. Nii
„Ellu“ kui ka „Urikivi“ algasid vai-
mustavate väljavaadete, illusioonide ja
mõningate lubadustega. „Eesti Noo-
ruse“ ilmuma hakkamisel oldi enam
kogenud — illusioonid ja lubadused
puudusid, kuid võib olla selle alguse
tagasihoidlikkuse tõttu ongi „Eesti
Noorus“ osutunud püsivamaks eelkäi-
jatest.

Kuid kaugelt kaaluvam majandusli-
kest muredest on olnud nende ajakir-
jade mõju üldise suunanäitajana, koon-
dajana, meie meelsuse ja tahte väljen-
dajana. Siin on nii Urikivil kui ka
praegu ilmuval Eesti Noorusel olnud
täita tähtis osa. ÜENÜ alguses pisu-
kene pere, mis esimese aasta lõpul
ulatus vaid 800 liikmele, on nende suu-
nanäitajate valgusel 20 aasta jooksul
paisunud kahekümnekordseks ja kind-
lasti on Eesti Noorusel, kes tänasega
kümme aastat koos meiega matkand
arengu teed, loetlematuid teeneid selle
pere kokkutoomises, rakendamises ja
kooshoidmises.

Lubatagu siinkohal kõigile Eesti
Nooruse lugejatele kui ka kõigile teis-
tele Eesti Nooruse ilmumisel kaasa-
aitajatele avaldada meie südamikemat
lugupidamist ja tänu senise koostöö ja
kaastöö eest. Kuigi Eesti Nooruse il-
muma hakkamisel keegi võistlev toi-
metaja oli valmis ükskõik millele kätt
lööma, et Eesti Noorust üle kolme
numbri ei ilmu, on „Eesti Noorus“
ometi, tänu just suurele sõprus- ja tar-
vitajaskonnale, tänu hääle ja väheta-
sutavale kaastööle, tänu püsivale le-
viku tõusule, jõudnud läbistada kümne
aasta tee ning on praegu teisele aasta-
kümnele üleminekul oma parimate oo-
tuste ja lootuste eel. Sisuliselt pidevalt
täienes, mahult suurenedes ja telli-
jate arvult käesoleval aastal sajabrot-
sendiliselt levikut laiendades on „Eesti
Noorus“ praegu kindlustanud oma ma-
jandusliku aluse kui ka sisult jõudnud
lähedamale kui kunagi enne sellele,
mida võime nõuda kultuurhariduslikult
noorsooajakirjalt, suure organisatsi-
ooni häälekandjalt.

Tahame uskuda, et Eesti Noorus aas-
tate teel on suutnud pakkuda tuge
väga paljudele ÜENÜ noorsoojuhtidele;
tahame uskuda et ta on suutnud anda
omaloomingu rahuldust ja rõõmu pal-
judele noortele kaastöölistele ning nau-
dingut meie kirjanduse-, kunsti-, luule-
ja rahvakunsti sõpradele. Tahame loo-
ta, et ta edaspidi seda kõike ning muu-
de esilekerkivate kultuur- ja noorsoo-
probleemide käsitlust suudab pakkuda
veelgi rikkalikumalt.

Selles lootuses pigistame kõikide se-
niste lugejate ja kaastööliste kätt, mä-
letame lahkunud kaastöölisi ning loo-
dame tihedamat kohtamist ja koostööd
järgneva kümne aasta teel.

Toimetus.

Jüri Vilms

Kui Jüri Vilms 13. aprillil 1918 Saksa okupatsiooni vägede poolt Helsingis Töölo suhkruvabriku õuel maha lasti, oli ta 29 aastat vana. Ta ei jõudnud täisikka tänapäevases mõttes, vaid suri noorukina. Aga kõigil ei ole vaja pikki aastaid mehiste tegude tegemiseks, neid osatakse teha nooreski eas — nagu tegi Jüri Vilms. Omada kindlaid põhimõtteid, selgroogu ja julgust oma veendumuste eest välja astumiseks, isiklikku heaolu ohverdada üldsuse hüveks — seda võib ja suudab ka noor nagu Jüri Vilms. Ta oli julge, otse hulljulge, sellisena mäletavad Jüri Vilmsi ta kaasaegsed. Hirnu ei tundnud juba see 15-aastane Pärnu gümnaasiumi koolipoiss, kes koolijuhatare keelust hoolimata tegeles küsimustega, mis puudutasid tema maad ja rahvast. 1906 pidi ta sellepärast koolist lahkuma. Üliõpilasena Tartus omandas ta varsti julge kõneleja ja osava vaidleja kuulsuse. Mitmel korral istus ta lühemat aega vangis, aga igakord vabanedes jatkas võitlust veel hoogsamalt. Tallinna asudes astus ta sinise poliitilise elu keskele. Ägedat võitlust pidas ta kõigi nende eesti alalhoidlike tegelastega, kes Eestimaa rüütelkonnaga käskikäes püüdsid Eestile ainult mõõdukat omavalitsust. Mitte vähemat kui autonoomiat väärt on Eesti rahvas — arvas Vilms. Eesti rahvas oma kõrge kultuurilise taseme tõttu on väärt ja õigustatud saama täisõiguslikku kohta suures Vene riigis — sellele mõttele oli ehitatud Vilmsi pidukõne 100 aastase Eesti talurahva pärisorjusest vabastamise juubeliaktusel „Estonias“. Pärast vene revoutsiooni 1917. aastal oli ta tulisemaid eesti rahvuslike polkude organiseerijaid. Ta oli silmaapistvamaid liikmeid eesti Maapäeval, olles selle noorem abiesimees.

Kahel rindel pidas Jüri Vilms võitlust 1917 aastal: kõigi nende vene tagurliste elementidega, kes Eestit tahtsid näha ikka endise Vene riigi kubermanguna ja enamlastega, kes küll pooldasid revolutsiooni, aga igasugustele rahvuslikele üritustele olid vaenulised. Isääraniis vihatud oli Vilms eesti enamlaste hulgas. Tema arvates Eesti pidi kujundama iseseisva riigi Vene föderatsioonis, aga sama aasta lõpul oli Vilmsis küpsenud juba Eesti täielise iseseisvuse mõte. Ajaloosilisel Maapäeva koosolekul 15. novembril püüdis Vilms rahva-hulgale Maapäeva otsuseid ette lugeda, pidi langema aga oma julguse ohvriks, pääsedes vaevu surmast. Enamlasi Vilms sellegipärast ei kartnud. Jutustab kaasaegne, kuidas Vilms läinud praegusesse Töölisteatriisse, kus enamlased suurt koosolekut pidasid. Jüri Vilmsi ilmumine tekitanud pahameelt tema kõnetooli ilmumine tõstnud aga metsiku vile ja jalgade trampimise; aga kui Vilms siiski kõnelema saanud hakata, jäänud saal kordkorralt vaiksemaks, ja Vilmsi kõnetoolist lahkudes, pääsenud lahti marulised ovatsioonid. Vilmsi kõneosavus ja julgus teinud teisigi üllatusi. Nii pööranud ta ümber vaguni-täie enamliselt häälestatud rahvast Tam-salu ja Tartu jaamade vahel — nii et Tartu jaamas lahkudes oleks võinud igäuhele kas või tööerakonna liikmekaardi välja kirjutada.

Enamlased, võimul olles, sulgesid kõik rahvuslikud ühingud ja katkestasid igasuguse sel-lelaadilise tegevuse. Läänepoolt aga lähenesid saksa okupatsiooni väed. Veebruari kuus 1918 moodustatud Päästmise komitee üheks liikmeks oli Jüri Vilms. Ta etendas oma külmavere-lise ja julge esinemisega tähtsat osa enamlaste lahkumispäevil. Tema ettepaneku kohaselt pidi Eesti Iseseisvuse Manifesti rahvale ette loetama 24. veebruaril toimival Estonia teatri etendusel. Selle hädaohhtliku ülesande võttis Vilms enese peale. Aga enamlased keelasid teatri-etenduse ja nii see kavatsus nurjus. Eesti iseseisvusest teatasid müürirehed.

Eesti Ajutises Valitsuses oli Jüri Vilms kohtuminister. Kui selgus saksa okupatsiooni vä-gede tõeline pale, siis ei kannatanud Vilms tegevusetut vahtimit. Tal valmis kavatsus pää-seda Lääne-Euroopasse, et seal eesti asja kasuks töötada. Üle kevadise, praguneva jää jõuti Soome, taskus Iseseisvuse Manifest meie välissaatkondade jaoks ja volitus uue Eesti Aju-tise Valitsuse moodustamiseks välismaal. Aga seal tabasid Vilmsi saksa väed ja Tallinna saksa võimudelt saadud andmetel tegi väljakohus pärast piinamist surmaotsuse. 1920. a. leiti Vilms Huopalahti metsaservalt ühishauast üles ja toodi kodumaale, Pilistvere surnu-aiale. Eesti ajaloo on aga Jüri Vilmsil kindel koht kui tublil, julgel ja vahval noorel võit-lejal, kes Eesti iseseisvuse eest suri.

L. Tarand

Evald Aav

In memoriam

„Haarame kinni päikesest, päike on paistnud Eesti mulda!“ — selle ÜENÜ-le pühendet hümmi loojat ei ole enam. Evald Aav, kes peale konservatooriumi lõpetamist ja lühiaegset täiendamist Viinis, oma esimeseks põlluks muusika alal valis ÜENÜ Tallinna osakonna koori, on ootamatu surma läbi lahkunud. „Mulle pakuti paljusid koore“ — tähendas E. Aav kord ise, „kuid ma valisin noorte koori; tunnen, et kuulun kokku noorusega ja mu süda ei lakka talle tuksumast.“ — Nendes sõnades peitub ka E. Aava muusikalise loomingu credo. Nooruslikult julgena loob ta noore poisina esimese eesti rahvusliku ooperi „Vikerlased“. Ja rahvusliku muusika loomisele pühendas E. Aav kõik oma kunstniku jõu. Ta ei käi sellel teel vanu radu. Ta mõistab seda sõnagi kuidagi teisiti, kui tavaliselt ega kasuta ka vanu tuntud ja üldiselt tarvitatud meetodeid. Pieteet rahvusliku muusika vastu on temas lihtne ja siiras; ta väldib isegi neid väljendavate sõnade tarvitamist niipalju kui võimalik. — Nõue kõrgema kunstilise vormi järgi mässab temas alaliselt. Julgena ja resoluutsena korstab ta jätmatult seda nõuet ka meie muusikaelu juhtivais organisatsioonides, kuhu ta kuulus. „Ma ei kannata, et meie eesti kunsti tahetakse võtta ikka mingi tammumisena, mingi vesise virisemisena, just kui ei suudakski meie paremat!“ — tähendas ta kord mõtiskluse hetkel. — Ta kandis endaga kaasas nagu noore kevade ja kõue lõhna kõikjal kuhu ta ilmus; ka koosolekuilgi oli tihti tunda seda. Fantasiarikas, alati valmis avama oma hinge otsekui looduslike jõudude mänguks ja mässuks, et selles võiks kris-

talliseeruda peen, ülev, kunstiline loomine, valmis teenima elu ja inimesi. „Lahkume suletud sadamaist, helise südame kõrgepinge!“ — usun, et nende sõnade muusikaline lause on nende looja läbielatud ja tunnetatud tõekspidamiste veenev tulemus.

Sellise kunstniku elutee pole kerge ja polnud kerge ka E. Aava oma, mille põhjused selguvad neile, kes loevad tema eluloolisi andmeid. Kuid E. Aava vitaalne loomus oli alati täis optimismi ja ta suutis ületada kõik raskused paindumatult.

Lahkudes ÜENÜ Tallinna osakonna koorijuhi kohalt pärast seitsme-aastast viljakat tegevust (1929—1936) valis E. Aav oma tööpõlluks peagi jälle noorte koori, Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu oma. Peale selle juhatas ta meeskoori „Eesti Laulumehed“, milline oli E. Aava kasulaps ja isiklik loomine. Kõigile neile on tänane kaotus lahtlematult väga raske ja lein lohutamatu valus. Ja tema tegevus kõigis neis tõendab eeltoodud sõnu.

„Päike on paistnud Eesti mulda“... Sellesse mulda asetame täna Su maisce keha, juhataja, sõber ja seltsimees. Aga sa olid ka kui sportlane tugev ja jõurikas ning Sinu kaotus jääb meile mingiks arusaadamatuks ja andestamatuks eksituseks. Aga meie süda jääb helisema selles kõrgepinges, mida esitab sinu loomine ja mida ei saa matta ühegi kirstu ega mulla kamaraga ja mis jääb igavesti vabaks kodumaa vabadele nurmedele. Sest ka vabadus kuulus su loomusse ja jääb igavesti helisema su laulus.

Tallinnas, 25. märtsil 1939.

Ago Jõger

Tehnilisest ja humanitaarsest ellusuhtumisest

Kogu elu maailmas iseloomustab pidev arenemine.

Elu põhitungiks on arenemine, mitte eluhooldmine, sest eluhooldmine sünnib ainult selleks, et oleks võimalik areneda.

Kuna arenemistung elu kannab, siis on elu eesmärgiks väljaarenemine ideaalkujuni.

Arenemine ideaalkujuni tähendab kasvamist kõikide sisemiste seaduste järgi. Iga väline seadus, kitsendus väljaspoolt piirab sisemiste seaduste vabadust ja seega väljaarenemise võimalusi.

Järelikult on vabadus esimeseks eelduseks arenemisel, resp. elu sihi teostamisel.

Inimene, see „kuninglik loom“, pole enam ammu vaba. Rohkem kui ühelgi teisel oleval on tema arenemine takistatud väliste tingimuste surve läbi.

Kahesugused on need tegurid, mis piiravad inimese vabadust: looduslikud ja ühiskondlikud.

Ühiskondlike tegurite tähtsus on teisejärguline, sest nad on tingitud inimese sisemisest looduslikest tegureist.

Inimene võitleb kõige vastu, mis takistab ta arenemist. Ta on hakanud alistama loodust, et võita tagasi vabadust, millele tal on loomulik õigus.

Võitlus loodusjõududega toimub kahel rindel: sissepoole ja väljapoole.

Nagu kõikjal meie ümber, asuvad loodusjõud ka meis endis. Inimeses on nad esindatud primaarsete tungidena ja avalduvad vaheteadusliku tundmus- ja tungideelu näol.

Väidetakse tihti, et primaarsed tungid inimeses on loomulikud ja seepärast peab võitlemine loodusega sündima ainult väljapoole.

See seisukoht on väär, sest ka meid ümbritsevad loodusjõud on loomulikud, kuid siiski nad on orjastanud inimese.

Primaarsed tungid takistavad samuti inimese arenemist, kuna nad pole inimese sisemiseks seaduseks ega vasta inimese olemusele.

Pilk inimese olemusse näitab nende alaväärilise inimsuse seisukohalt.

Olemus on ideaal, milleni vastav subjekt püüab areneda, et saavutada täius. Ideaal koosneb liigi eritunnuseist, s. t. subjekti neist omadusist, mis ei kattu ühegi teise liigi omadustega.

Kui inimese klassi üldnimeks on loom, siis peavad tema liigi eritunnuseiks olema need omadused, mis teda eraldavad kõikidest teistest loomadest.

Neid omadusi on kolm: primaarsete tungide sublimeerimis- (õilistamis-) võime, kunstilise loomingu võime ja võime loovaks mõtlemiseks.

Järelikult ligineb inimene oma ideaalile ainult nende kolme võime täiuslikema arendamise kaudu.

Siit näeme ka, et primaarsed tungid on just neiks omadusiks, mis meil on ühised loomadega ja et võitlus peab teostuma nende vastu (võitlus sissepoole).

Oma vabadusvõitluses kasutab inimene kaht relva: rindel väljapoole — tehnikat, rindel sissepoole — eetikat.

Tehnika vabastab meie keha looduse vägi-valla alt, eetika — meie vaimu.

Tehnika ei saa vabastada meie vaimu, sest masin ei pane kellelegi aru pähe ega produtseri inimlikke tundmusi.

Eetika ei saa vabastada meie keha, sest kõlbluse (resp. inimsuse) arenemine toimub füüsilise jõu vähjakäigu arvel.

Tehnika sihiks on kõikide looduslike raskuste võitmine inimsoo paremaks äraelamiseks.

Eetika sihiks on kõikide sisemiste raskuste äravõtmine ja inimese vabastamine ühiskonna surve alt.

Tehnika ja eetika peavad käima käsikäes. Kui puuduks tehnika, siis hävineks inimese looduse käes oma kehalise nõrkuse tõttu.

Kui aga unustada eetika, siis hävitaks inimese iseenese tehniliste jõudude valestikasutamisega.

Alles eetika õpetab meile tehniliste saavutuste õiget, inimesele kasutoovat rakendamist.

Mis kasu on kättevõidetud vabadusest, mida ei osata kasutada?

*

Eetika ja tehnika probleemi uurimine juhib automaatselt teisele: filosoofia ja teaduse küsimusele.

See on analoogiline probleem, mis käsitleb vaid eetika ja tehnika laiendatud mõisteid.

Väidetakse, et filosoofia on kasutu, kuna filosoofide puhtteoreetilised konstruktsioonid ei mängivat kandvat osa ajaloo ja arenmises, et sügav mõtlemine on ajaraiskamine, asjatu jne.

Lühidalt: filosoofiat taunitakse klassiliselt pragmaatilisest seisukohast, kuna ta pole „elulähedane“.

Ei tuleks unustada, et mõtlemises mõtlemise pärast seisnebki inimese kõrgemus, sest teatavat praktilise sihiga mõtlemist võime märkida ka loomade juures.

Pragmaatiline vool teatavasti väidab, et tõde on ainult see, mis on praktiliselt kasulik.

Kuid see väide lükkab iseenese ümber: pragmaatikud ei saa kuidagi tõestada, et nende väide oleks praktiliselt kasulik.

Agaga ka pragmaatikuile: filosoofia on kasulik kui emateadus.

Filosoofia tegeleb küsimusiga, mis on lahendamatu teadusele. Kui selle juures läheb korda leida vastust mõnele küsimusele, siis on sündinud uus teadus.

Astronoomia ja psühholoogia on filosoofia tuntuimaiks lasteks. Nad iseseisvusid, kui olid saanud filosoofiaalt elava hinge.

Väidetakse samuti, et filosoofia on eba-teadus, kuna tema süsteemid toetuvad samalpaljudele eeldustele kui maailmas on olnud filosoofe.

Jäetakse aga silmapaari vahele, et ka teised teadused vahetavad kaua aинуõigeks pee-

tud eeldusi. Lobatševski sfääriline geomeetria näiteks on ehitatud sisuliselt peaaegu risti vastu seisvatele aksioomidele kui kooligeomeetria.

Kui täppisteadused oma eeldusi harvem vahetavad, siis küll seepärast, et täppisteadlasil pole nii jõulist loovat vaimu kui filosoofidel.

Võib otse vastupidiselt väita, et filosoofia on „teaduslikum“ kui teised teadused. Ta on „teaduse armastus“ — teadmine teadmise pärast, kuna teised teadused enamikus taotleavad praktilisi sihte.

Teadusel ja filosoofial on ühine sünnijuur ja ühine lähe.

Nii teadus kui filosoofia on inimese teaduslik-teoreetilise vaimu produktiks.

Sama seik seab filosoofia kui teaduse piiriväärtuse kõrgeimale piedestaalile.

Filosoofia ja teaduse ühiseks lähteks on meelusus, mis asub nii filosoofilise kui teadusliku uurija uurimise resultaadi taga.

See on teadmuse sallivuse meelusus, mis on valmis tunnustama kõike, mis on vigastamatult läbinud objektiivse kriitika proovikojad.

Teadus ja filosoofia peavad arenema käsi-käes, sest nad vajavad teineteist ja inimene vajab mõlemaid.

Filosoofia olemusse kuulub tendents teadumusele ja üldkehtivale tunnetusele, seega on üksikteaduse poolt kontrollitud andmed juba eeldusiks.

Teadus saab filosoofialt abi oma vastamatais küsimusis ja käsituse sellest, mis on üldse võimalik.

Inimene filosoofia puudumisel saab vastata ainult küsimusele „mis?“, teaduse puudumisel — ainult küsimusele „miks?“.

*

Viimasel ajal on teravalt päevakorda tõstatatud küsimus tehnilisest ja humanitaarsest haridusest.

Kõneldakse nagu paratamatust vabandavalt mingist praegusest tehnilisest sajandist, mis seadvat inimesele erakordseid nõudmisi.

Unustatakse säälijuures, et kõik järgmised sajandid on veel palju „tehnilisemad“. Kuidas nimetada siis nende nõudmisi?

Nõutakse energilisi, „kaineid“ teoinimesi, kes suudaksid pidada sammu aja ja tempoga.

Siit on näha eetika mandumise tagajärjed: inimene on saanud eneseloodud tehnika orjaks ja on sunnitud ennast kohandama selle järele. Kuigi tehnika kui abivahend peaks ennast kohandama inimese järele.

Kurdetakse, et inimene ripub ikka veel vande ideaalide küljes.

Mida peab ta siis õieti tegema, kui kunstiline looming ja loov mõtlemine kuulub juba tema olemusse?

Tehnika haarab ainult väikest osa loovast mõtlemisest ja on vajalik selleks, et inimene saaks paremini kasutada ülejäävat osa. Tehnika on ikka ainult vahend, mitte siht.

Ei maksa arvata, et tehnika järsk hüpe tooks mingit muudatust inimese olemusse. Hüpped on sündinud ka eetilistel aladel, nimetagem humanismi ja reformatsiooni.

Inimene jääb ikka inimeseks ja tema põhilised vajadused samuks.

Hüütakse: rohkem tehnilist mõtlemisviisi noortesse!

Vähem tehnilist mõtlemisviisi! peaks hüütama.

Sest humanitaarteaduse meevimine hävitab (ja ongi juba hävitanud) inimese individuaalse isiksuse. Sünnib massistumine ja seega inimese vahendiks saamine tehnika, ühiskonna ja riigi kasude taotlemisel.

Ometi on tehnika, ühiskond ja riik inimese, mitte inimene nende pärast, sest inimene ise on nad loonud.

Humanitaarteaduse mandumine toob kaasa mõtlemisvõime mandumise ja süvenemisvõime seega kaob.

Inimene järgneb kergeusklikult valeideaalidele, sest ta suudab haarata ainult pinnapälset, aga tõde on sügavamal kui vale.

Praktilisi tõestusi sellele võime küllalt leida päevakorrasolevate maailmapoliitiliste vahekordade argumentidest.

Analoogiline sellega on ka kutsehariduse ja üldhariduse küsimus.

Inimest õpetatakse töötama, kuid mitte oma töövilja kasutama. Nn. „teoinimese“ viga on see, et ta teeb küll, aga kunagi ei tea, mida nimelt.

Tööoskus on mõistuse produkt, mitte vastupidi, kui mõistus oleks tööoskuse produkt, siis oleksid vaimseteks juhtideks ja väärtuste loojaiks tegelikud töölised, mitte „teoretikud“.

Seepärast peab mõistuse arendamisel olema esõigus tööoskuse ees.

Samal põhjusel on asjatu kahetseda tööoskuse omandamisele täiskasvanu east kulutatud aega, mis on sündinud humanitaar- ja üldhariduse saavutamise arvel.

Enne humanitaarharidus, siis tehniline. Sest tehnika eetikata viib inimsoo kaosesse, eetika tehnikata aga ei sunni inimest tõstma kätt iseene vastu.

Ja lõpuks: pisut rohkem sallivust!

Niikaua on filosoofia ja eetika üle täppisteadusist ja tehnikast kui nad tunnustavad viimaseid, aga täppisteadlased ja tehnikud suhtuvad vähesallivalt filosoofesse ja eetikuisse.

Sest nõrgem vihkab tugevamat, mitte tugev nõrgemat.

O. Aot

Kaart näitab, milliseid hiiglaslasid valitseb väike Inglismaa (1). Inglise alad on valged, muude riikide alad mustad. 2 - Gibraltar, 3 - Malta, 4 - Küpros, 5 - Palestiina, 6 - Sokotra, 7 - Lakkadiivid, 8 - Andamanid (nende vahel Tseilon), 9 - Nikobarid, 10 - Matodiivid, 11 - Tšagose saar, 12 - Seychellid, 13 - Mauritiust, 14 - Kokose saar, 15 - Malakka ja 16 - India. 2-15 kujutavad India teede valvureid, kindlustatud saari ja randu. 17 - Hong-kong, 18 - Austraalia, 19 - Uus Meremaa, 20 - Auklandi saar, 21 - Macquaire'i saar, 22 - Kanada, 23 - Bermuda s., 24 - Bahama s., 25 - Jamaika, 26 - Barbados, 27 - Trinidad, 28 - Briti Guayana, 29 - Briti Gambia, 30 - Sierra Leone, 31 - Kullarand, 32 - Nigeria, 33 - Ascension, 34 - St. Helena, 35 - Tristan da Cunha, 36 - Tulemaa s., 37 - Lõuna Georgia, 38 - Briti Ida- ja Lõuna Aafrika.

Imperium Britannicum

Meväärseim ja suurejoonelisim saavutus, milleni üks rahvas ajaloo kestes eales on jõudnud — Imperium Britannicum, Briti maailmariik. See kolmesajaastase töö ja võitluse tulemus sisaldab tänapäeval umbkaudu 35 miljonit ruutkilomeetrit maad ja ligi 453 miljonit elanikku. Seejuures tuleb silmas pidada, et riik asub peamiselt väljaspool Euroopat: Aasias 16%, Austraalias 24%, Aafrikas 27%, Ameerikas 32% ja Euroopas ainult 1%! Antiikne Rooma impeerium sisaldas „kõigesti“ umbes 15 miljonit ruutkilomeetrit maad ja tema elanike arvu hinnatakse umbes sajale miljonile inimesele. Olgu veel võrdluseks öeldud, et praegune Nõukogude Vene Sotsialistlike Vabariikide Liit käsutab 21 miljonit ruutkilomeetrit maad ja loendab 170 miljonit elanikku. Rooma impeeriumil oli oma südamik — Vahemere maad; sellest südamikust jõudu ammutades haaras ta piirimaid kordkorralt oma valdusse. Ka Vene riik on tervikuline,

kompaktno, hiiglaslik maademass. On ilmne, et selliste riikide kui Rooma ja Vene valitsemisele on märksa kergem ja lihtsam kui sellise, mille territoorium aseneb killustatuna üle terve maakera. Kui inglased sellise riigi asustamisega ja tänini ka selle valitsemisega toime on tulnud, siis peavad selleks olema erilised põhjused ja sellel rahval erilised võimed ning omadused.

Keegi ei saa ega taha eitada inglaste võitlustes ja vallutustes julma ülekohtu, halastamatut omakasutust ja toorust maa pärisrahvaste vastu; samuti ka mitte nende pärisrahvaste enamasti madalat tsiviliseeritust, mis oli vallutustele suureks kergenduseks. Kuid need samad momendid ja tegurid ei puudu ka ühegi teise euroopa rahva ajaloos, kes kunagi maadevallutamise poliitikat on ajanud. Keegi ei saa tõestada ega julge ka väita, et inglased oma vallutustel oleksid olnud ülekohtusamad ja tooremad kui näiteks hispaanlased, por-

tugaallased, hollandlased. Siiski pole ükski muu rahvas jõudnud inglaste saavutuste lähedalegi, kuigi kõik teised asumaade vallutamist alustasid märksa varem kui inglased.

Nagu üksikute inimeste nii ka tervete rahvaste puhul olenevad ühe või teise saavutused neist oskustest, võimetest, omadustest ja muist eeldustest, mis kallelgi on kasutada. Kuigi rahvad koosnevad paljudest väga mitmesugustest ja erinevate võimeteга isikutest on iga rahva puhul teatud omadused ja tendentsid üldisematena ja sellele teatud rahvale eriomastena silmapaistvad. Teatud omadused esinevad ühe rahva juures suuremal, teise juures vähemal määral. Tõuliselt ja rahvuslikult inglased on väga mitmete elementide segu, nii et kui ka eeldame, et oleks üldse võimalik kõnelda rassipuhast ja segunenamatust rahvast, siis inglaste puhtaid tõulisi tunnuseid oleks tänapäeval mõnel pool nii moodiläinud rassiteoorial väga raske määrata. Umbes a. 600 e. Kr. rändasid Gallia (praeguselt Prantsusmaalt) Britanniassa keldid, kes siin maa esiajalooliste elanikega segunedes muutusid nn. brittideks. I sajandil e. Kr. sündis roomlaste sissetung Britanniasse, IV ja V sajandil p. Kr. rändasid siia germaani sugu anglid ja saksid. X ja XI sajandil toimusid taanlaste rüüsteretked ja XI sajandi teisel poolel vallutasid maa normannid. Viimased ja nende järglased kujundasid peamiselt maa ülimuskihi. Kõigi nimetatud rahvaste järeltulijatena tänapäeval esinevad inglased.

Kui katsume lühidalt pilku heita inglaste neile rahvuslikele omadustele, mis on olnud vajalised selle rahva kujunemisel maailmavalitsejajaks, siis puutub esijoones silma seiklemiss- ja riskivaim, iha tundma õppida ja vallutada tundmatuid kaugusi. Impeeriumi tekkimisele, kasvamisele ja püsimisele on ainult kasuks tulnud Drake'i, Raleigh'i, Clive'i, Lawrence'i Gertrude Bell'i jt. seikluslust. Selle omaduse poolest inglased on omaaegsete normannide väärivad järeltulijad. Teine üldisem ja silmapaistev inglaste rahvuslik omadus on isiku ja isikuvabaduse kõrgelt hindamine. Nii varakult kui inglased ei asunud ükski teine rahvas kaitsma oma isikuvabadusi riigivõimu vastu. Teatud kindel üksiku isiku tegevus- ja elamispiirkond, kuhu riigivõim ei saanud segada, kujunes kõige varem välja Inglismaal. Igalühel on täieline vabadus kujundada enda tõekspidamisi ükskõik millisel alal. Aga mitte ainult kujundada, vaid ka neid avaldada ja teiste omi — valitsuse omad kaasaarvatud — arvustada. Isegi maailmasõja päevil ei olnud Inglismaal tsensuuri. Näib, et nüüsgused individualistid peaksid omama väikest riigiteadvust ja nõrka kokkukuuluvustunnet. Ometi ei leia meie ühegi teise rahva juures nii sügavasti juurdunud lugupidamist ja kiindumust oma rahva, keele, kommete, kuningakoja ja impeeriumi vastu. Selle tõttu, et igaüks vabalt võib avaldada oma arvamust, et ei peeta saladuses mingeid valitsuse samme, selle tõttu muutub riik o m a riigiks ja o m a asjaks igaühele. Inglise riigimees Lloyd George on 1915. a. ütelnud: „Ma ei oska sellest lugu pidada, et avalikkust hoitaks eemal

sellest, mida ta teadma peab. Kui rahvas midagi ei tea, siis on teda võimatu tõmmata kaastõele.“ Meile jääks arusaamatuks, kuidas selliste individualistide poolt võimas maailmariik on loodud, kui meie ei arvestaks seda tugevat riigiteadvust. Inglise jääb inglaseks, olgu see emamaal, Aafrikas, Lõunamere saartel või ükskõik millises maakeras osas.

Inglane hindab kõrgelt head toitu, mugavat kodu, üldse komforti. Inglise hüüdnimeks kogu maailmas on John Bull, see hästitoidetud, tugevasti kahele jalale toetuv, tasa-kaalukas ja alati külmavereline tüüp. „Halvasti toidetud rahvalt ei saa nõuda suuri ja pingutavaid tegusid“ ütlevad inglased. Nende söömaajad on rikkalikud ja korduvad tihti. Nad armastavad palju liha (1926. a. andmeil tarvitab keskmine inglane kaks korda rohkem liha aastas kui sakslane). Söögikordade ja toitute suhtes kehtivaid kombeid ja omandatud harjumusi jälgivad rangelt ka asumaade inglased. Kogu maailmas esineb inglane hea kvaliteediga kuid lihtsalõikelises ja tagasihoidlikus riietuses. Kõigis dominioides ja asumaades samahästi kui emamaal harrastatakse sporti ja samu mängu (kriket, jalgpall, polo). Iseseisvad dominioid on moodustanud omad valitsused täiesti emamaa eeskujul. Kanada parlament jälgendab Inglismaa parlamenti, Austraalia kohtunikud kannavad samasugust parukat ja talaari kui nende ametivennad Inglismaal. Ja see omadus, et inglane kõikjal tunneb end inglaseks ja sellena ka esineb — see on Briti maailmariigi püsimise olulisim eeldus.

Inglastel on vanasõna: „Kui oled Roomas, toimi roomlasena“. Seda tuleb mõista nii, et tuleb austada teiste rahvaste harjumusi ja kombeid. Nagu muistses Roomas igale jumalale oli püstitatud oma altar ja lisaks sellele veel üks altar tundmatule jumalale, nii on inglastele omane suurejooneline tolerantsus, sallivus kõigi teiste kommete ja harjumuste suhtes. See omadus on olnud suureks kasuks asumaade valitsemisel. Inglased on pärinud selle antiiksete roomlaste riigitarkuse, jätta võimalikult puutumata maa pärisrahva tõekspidamiseks ja kombed, rakendama ainult kogu jõud majanduslike sihtide saavutamiseks.

Need on lühidalt kokkuvõttes olnud iseloomujooned, mis olid eelduseks inglaste maailmariigi loomisel.

Teine oluline eeldus on Briti saare sobivas geograafilises asendis. Sellest ei olnud inglased kaua aega isegi teadlikud. Kulus mitu sajandit selle saareteadvuse ärkamiseks ja mere võimu tunnetamiseks, lühidalt: arusaamiseks, et Inglise tulevik on merel.

Pehme ilmastik ja rahuline ning ilus maastik taltsutasid isegi seiklushimukate normannide meeli. Inglased tundsid end mandrirahevana ja asetasid seetõttu esikohale kontinentaalsed huvid (inglise valitsejad sõdisid 100 aastat Prantsuse valitsejatega maaomandi pärast Prantsusmaal). Pöördelise tähtsusega ses mõttes on Inglismaale XV sajand. Kaubandusvaim äratas tarviduse koloniseerimiseks. See kaubandusvaim nägi oma tegevusväljana kogu

maailma, mitte ainult kodumaad. Selline laiem vaateväli eeldas aga teatud tsivilisatsioonitaset. Rahvas pidi olema saavutanud ühtlase ja tervikliku riigi, et tal ei oleks vaja kulu-tada jõudu oma riigi piiride kaitsmiseks. Rahvas pidi olema kogunud ka vajalisi kapitaale. Kogu vana- ja keskaja läbi seisis Britannia kaugel Vahemereäärsete maade kultuuritsentrumest, seisis nagu maailma äärel. Keskajal ulatusid siia taanlaste, itaallaste, aga palju suuremal määral saksa Hansa kaupmeeste retked. Inglismaa saatis välja oma villa ja vedas sisse võõra kauba teiste rahvaste kaupmeeste kaudu. Need olid inglase õpetajad. XVI sajandil aga olukord muutus. Seni äärel seisnud Inglismaa kandus ühes Prantsuse ja Hollandiga kaubandusliku tegevuse tsentrumisse, sest kaubanduslikuks mereks muutus Vahemere asemel Atlandi ookean. Sellest teadlikuks saades hakkavad inglased tundma oma jõudu ja kõrvaldavad XVI sajandi teisel poolel Hansa kaupmehed oma kaubandusest. XVII sajandil ühendati Inglismaaga ka Soti, ühtlane terviklik riik oli valmis.

Jutud ja teated neist muinasjutulistest rikkustest, mida hispaanlased ja portugallased vastavastatud asumailt kodusadamaisse veavad, ulatuvad Inglismaalegi. Miks mitte otsida teid neisse rikkaisse maisse omal käel? Inglise merimehed sõitsid läände ja jõudsid XVI sajandi algul Newfoundlandi; siia kujunesid inglise kalastusala, kuid teed vürtsimaadest ei leitud. XVI sajandi keskel sõitsid inglise merimehed põhja-itta ja jõudsid praeguse Arhangelskini; aga tee Indiasse jäi leidmata. Oli selge, et tee troopilistesse maadest viib läbi Hispaania ja Portugali võimualade. Nende ülemvõim merel tuli murda, mereteed oma kätte võidelda. Lääne-India saarestik kujunes Hispaania laevastikubaasiks, siit väljusid kojupöörduvad laevad hinnaliste laadungitega. Ja inglased alustavad võitlust Lääne-India ning Atlandi ookeani meriteede pärast. See võitlus kandis algul sissisõja ilmet, inglise merisõitjad kimbutasid ja röövisid hispaania laevu. Mõned inglased nagu Francis Drake julgesid isegi Hispaania sadamaisse sisse sõita, seal nende ookeanisõiduks valmispannud laevad põlema pista. Pärimuse järgi seisnud Drake kord Panama maakitsusel vaadeldes enda ees laiuvat mõõtmatud Vaikset ookeani ja palunud endale pikka elu, et suuta viia Inglise lippu neile kaugele veelagendikele. Tema oli ka esimene inglise ümbermaailmareisija (1577—1580).

1588. a. purustasid inglased täielikult hispaanlaste „võitmatu Armaada“ Inglise kanalis. Pürenee rahvaste ülemvõim merel lõppes ühes lõppeva sajandiga. Esikoha pärast hakkasid nüüd võistlema hollandlased ja inglased. 17. sajandi esimesel poolel koloniseerisid inglased Põhja-Ameerika idakalduid — Virginia, Maryland, Carolina ja Lääne-India, asutades sinna suuri tubaka ja suhkruistandusi. Kuna Lääne-India asundustes valgetele pidev töötamine ja elamine oli võimatu, siis osutus paratamatuks kaubanduslike suhete arendamine Aafrika rannikumaadega neegri-

orjade saamiseks. Neegrite sissevedu Aafrikast olid alustanud portugallased, selle olid üle võtnud hollandlased ja XVII sajandi teisel poolel hakkasid oma istandusi neegri-orjadega varustama inglasedki. Juba 18. sajandi algul on inglastele läinud orjakauplemise monopol. Kui suurejooneliselt see kaubandus sündis võib järeldada mõningaist arvudest: 10 aasta kestel vedasid inglased sisse 300.000 orja 15 miljoni naelsterlingi väärtuses. Lancashire'i hiiglatööstus võlgneb tänu oma alguse eest suurelt osalt just orjakauplemisele. XVII sajandi esimesel poolel jõudsid inglased ka Ida-Indiasse ja asutasid rannikule laoplatse.

Kui me nüüd tahaksime teha kokkuvõttu inglase maadevallutustest 200 aasta kestel, siis näeme, et inglased omasid asundusi ja laoplatse peamiselt rannikutel. Nad olid jõudnud küll igasse maailmajakku (Austraalia avastati alles 18. sajandi lõpul), aga võõrsil oli loodud ainult nagu ühe hiigla kaubaseltsi harukontoreid. Maadevallutamise pioneeri au langeb täies ulatuses inglise kaupmehele; sellele ei järgnenud aga asunikke (välja arvatud Ameerikasse), kes maa Inglise asumaaks oleksid muutnud. Siin toob pöördet XVIII sajand. Sellel sajandil teostus Inglismaal teatavasti tööstuslik revolutsioon. Võeti tarvitusele masinad ning vabrikud tõrjusid käsitööstuse kiiresti välja. Selle mõjul areneb kiiresti ka seni pikaldaselt toimunud agraarolude muutus: väikemaomandi kadumine ja suurmaomandi tekkimine, peamiselt lambakasvatuse otstarbel. Sellega kaotavad tuhanded inimesed maal oma ülespidamise ja paiskuvad linnadesse. Arusaadavalt põhjustel algab 18. sajandi lõpul väljarändamine Inglismaalt igasse maailmakaarde. See kujuneb võimsaks rahvarendamiseks: oletatakse umbkaudsete arvestuste põhjal, et ajavahemikus 1800—1900 rändas Inglismaalt välja 17 miljonit inimest. Väljarändajad siirdusid esmajoonet parasvõo maadest ja hakkasid siin põlluharijateks. Nii asustatakse Kanada, Lõuna-Austraalia ja Lõuna-Aafrika. Kui viimasena nimetatud maades avastatakse kuld, siis tõmbab see inimesi karjadena kokku. Järjest arenev tööstus ei rahuldu ka enam mitte ainult laoplatsidega rannikul, vaid vajab turge ja toorainet. Algab palavikuline tungimine maade sisemusse ja inglise sisse- ja väljaveo turgude kindlustamine võimalikult suurte maaalade vallutamisega. Nüüd alles algab ka maade tõeline vallutamine.

XVIII sajand on Inglismaale pidevate sõdade sajand. Suurimaks vastaseks on Prantsusmaa, kes niihästi Kanadas kui Indias inglastest märgatavalt ette on jõudnud. Mõlemalpool saab ta lüüa. India vallutajaks peetakse Clive'i. See kodumaal „läbipõlenud“ tegelane otsis omale Indias karjääri võimalusi, siin avastatakse ja avastab ka ta ise enda väepääliku anded. Clive'i õnneks Inglise Ida-India kompanii saab aru, et maa vallutamine kindlustab tuleviku kaubanduse, kuna Prantsusmaa Ida-India kaubakompanii nõuab Duplex'ilt oleviku tulutoova kaubanduse kindlustamist ega tule sugugi vastu geniaalse

Dupleix' plaanidele, millede teostamiseks see palus India vallutamiseks saata talle vägesid. Plassey lahing 1757 tähistab India vastupanu lõppu. Clive'i vahendid India vallutamisel ei olnud kõik džentlmenlikud ega ausad; osteti ära karjäärihilisli maharadžasid, murti korduvalt antud sõna ja lepinguid, aga võideti siiski ka lahinguid. India vallutamine ja valitsemine on imeväärne saavutus. Indias on praegu umbes 351 miljonit elanikku ja ainult 300000 inglasi. Milles seisab siis selle vähemuse valitsemise-saladus? India on tervik ainult geograafilises mõttes, tegelikult kujutab ta enesest rahvaste, uskude ja keelte kirjut Baabelit, millised kõik on isekeskis leppimatus vihavaenus. Seal on 200 miljonit hindut ja 60 miljonit muhameedlast, kes teineteist vihkavad. Indias ei räägita enam ega vähem kui 222 eri keelt määratu arvu murrakutega, nii et ainult 80 miljonit indialast üksteist kuidagiviisi aru saavad. Sotsiaalsed vahed ja vastuolud on kohutavad. Selles killustatuses peitubki inglise valitsemise saladus. Tungimata maa kommetesse nende muutmise sihiga, katsumata muuta pärisrahva eluviise valitseb inglase lepitades ja vahemeest mängides ise linnades elades seda muinasjutuliselt rikast maad ja suurt inimhulka.

Inglise impeeriumile pandi alus kuninganna Elisabethi ajal ja selle ehitus viidi lõpule kuninganna Victoria päevil. Sellest ajast alates on Inglise poliitika seisnud impeeriumi kindlustamises. Kuidas suudab ta valitseda neid hiiglaslikke alasid? Kõigepealt sellega, et ta hoiab oma käes ülemaailmse meriteedel, neil teedel nimelt, mis viivad aumaisse. Suurimat hoolt ja tähelepanu pühendab ta seejuures India teedele. Läheneb keegi Indiale ükskõik millisest ilmaaarest, tules kas läbi Vahemere ja Punase mere, ümber Aafrika või idast — ikka peab ta läbistama India vahiposte — Inglise sadamaid ja saari. Hiigla-kaugused on võidetud moodsa tehnikaga. Inglismaad ja tema asumaid ühendab moodne ja täiuslik kaablvõrk. Raudteed, mille pikkused ulatuvad tuhandetesse kilomeetritesse, läbivad asumaid. Inglise kapital teostab niisuguseidki imesid, et kuivad alad on muudetud viljakandvaiks paisude ja kanalite ehitamisega. Paisu ja kanalite ehitamisega Ganges ülemaailmsel muudeti viljakandvaks kasutu kõrb, mis toidab praegu eesti rahva suurst inimeste hulka. Kõik see on muidugi suureks kasuks ja kindlustuseks impeeriumile. Võib küll kindlasti ütelda, et Inglise kapitali ja valitsemise kaasabita praegused asumad oleksid nii tsivilisatsiooniliselt kui kultuuriliselt olnud hoopis madalamal astmel.

Kuid impeeriumil ei puudu ka omad hädaohud. Suurim nendest on küll asumaades ja dominioonides üha enam levinev rahvuslus, natsionalism. Aegamisi kuid pidevalt tungib ikka sügavamale ja sügavamale rahvaste enesemääramise idee. Ta tungib isegi metsikimate aafrika pärismaalaste sekka. Ei ole enam tundmatud või värsked hüüdsõnad: „Aafrika aafriklastele!“ ja „Aasia aasialastele!“ Kui see teostub, siis tähendab see valgete ülemaailmse lõppu asumaades. Ja seda ei oleks raske teostada näiteks Indias, kui see ühineks. Igatahes on see kui aga praegu veel õhus.

Teiseks ohuks on asumaade ja dominioonide järjest suurenev omatööstus. Kui näiteks Kanada enne Maailmasõda vedas sisse 70% oma valmissaadusi Inglismaalt, siis rahuldub ta nüüd juba selle % ulatuses oma kaupadega. Lisaks sellele on Kanadas kõige ilmselgem veel teinegi hädaohu Inglise impeeriumile: Ühendriikide pealetung. Kanada americaniseerub niihästi oma kommetelt kui kapitalilt. Kõikjal tekivad omatööstused, tarvitatakse ise järjest rohkem toormaterjale ja rahuldutakse oma valmissaadustega.

Kolmandaks ja võib olla suurimaks ohuks on õhuteede osatähtsuse suuremine mereteede tähtsuse kõrval ja arvel. Moodsa tehnika areng on nihutanud õhuteed ja nende valitsemise esirinda. Briti impeeriumi hiilgavalt korraldatud mereteede kaitse kaotab sellega kui mitte kogu siis vähemalt suure osa oma tähtsusest. Ja õhuteid ei valitse inglased mitte.

Neid Inglise impeeriumi nõrkusi ja ohte on uued, tänapäeval loodavad impeeriumid agarad eneste huvides kasutama. Aktiivne propaganda asumaades aga ka nende jõuüksuste väljakujundamine, millistes inglasi suudetakse ületada — on Briti impeeriumile vaenuliste „tõusvate“ riikide peamiseks vahendiks. Poole aasta eest näis paljudele, et Briti nõrk vastuseis jõu tarvitamisele iseloomustab impeeriumi lõpu algust. Nüüd on olukord siiski muutunud Inglise uue hoogsa relvastumise tagajärjel. Aga on kindel, et impeeriumi jõud nüüd ja tulevikuski saab seisnema vähem relvades kui neis maailmavalitseja psüühilistes omadustes ja voorustes, mida eelpool oleme vaadelnud ja millised annavad kindlustuse mitte ainult impeeriumi kestvuseks, vaid ka kogu maailma rahulikuks ja arukaks arenemiseks.

L. Ugar

OLEV MIKIVER

„Õngitseja“

V A E V

Ja sadamas öö läbi ulub
kurb, üdini tungiv sireen.
Õõ lühemaks, lühemaks kulub
ja vastne hommik on ees.

Õöd udusarv lühemaks hõikab,
hää! ühtlaselt kõrvusse taob;
sirp vahe mu unedest lõikab
ja põletab silmade laud.

On tunne, kui päälaele tilguks
üha võrdseis piiskades vett,
ei katke ka silmapilguks
see aeglaselt hullustav kett.

Ja iga tilgaga maaldub
mu silmi ees helendav sõõr,
kui eetrilaineid neid saaldub,
on õhuski tunda neist hõõr.

Täis eeterteravat lõhna
on kogu mu ahtake ruum.
Lõhn seguneb läikega kõhna
läbi eesriide langeva kuu!

Oo, miljoneid eetriseid ringe
sel hommikul maaldub mu ees;
ja kogu see aeg üks pinge,
üks palavik piinab mind sees.

Ja sadamas udusarv ulub,
see üdini tungiv sireen!
Õõ lühemaks, lühemaks kulub
ju unine hommik on ees...

Ivar Paulson

L E M B

Veetlev valik-lemb,
hinge ees miks kilp?
Ei see peida end:
leegitsev ta pilk!

Unelm-uhke lemb,
rahutu kuid vaik,
mulle kõnelend
palge punalaik.

Väike võlu-lemb,
õnne verevõpp
käes su värisend —
Kas ma tean tõtt!

Meinart Jürna

Muljeid ja mõtteid matkalt Põhja-Karjalasse

Kümned tuhanded järved ja saared oma kummaliselt käärliste randadega annavad meie põhjapoolse vennasrahva kodumaale erilise, metsiku ilu. Mõnelt kõrgemalt mäehuult avaneb kaunis vaade maastikupildile, millest ei oska öelda, on see manner järvedega või meri saartega. Kaldaks sageli paljas hall-must-roosa aluskivim-kalju, milline olevat vanimaid maailmas. Veepiirilt see on läikivalt puhtaks pestud ja siledaks lihvitud. Vähe kaugemal juba on kaljupragudesse juuri ajanud visad männijändrikud ning nende ümber kuhjunud samblamättad lisavad veelgi värvi-rikkust. Madalamais paigus on vahelduseks põllu ja sooheinamaa lapid, kaetud tüüpilise, tiheda, masinajõul kaevetud kuivendus-kraavide võrguga. Ning kohati laialdasi pette-soid, mis väliselt sarnanevad Eesti tavalisele üleminekusooale, koostiselt aga on hoopis midagi muud: olla hullus segaduses risti-rästi loobitud suuremaid ja väiksemaid kaljurahne. Nende vahel mõned peotäied pisikeste kivikestega segatud mulda. Ja üle kõige laotatud veestlirtsuv pruunsambla vaip, mis pildi täienduseks veel kaetud kase, männi ja lepavõserikuga.

Metsade valitsevaks puuks on mänd ja maa idapoolses osas, Laadogast põhja pool asuvas Põhja-Karjalas tundub meil nii tavaline kuusk isegi karest haruldasemana. Maapind on siin üldiselt väga künkline. Mõõda kaljuseid nõlvakuid looklevad üles-alla siledapinnalised, kuid kardetavalt kurvelised maanteelindid. Peab imetlema nende paljude mootorsõidukijuhtide külmaveresust, kes igapäev oma masinail neid kurveid „võtavad“ sentimeetrilise täpsusega, kusjuures isegi inimestega täidetud omnibussi kiirusenäitaja visalt püsib 60-l, hoolimata sellest, et harilikult pooled sõitjad kaumas ja kinnises ruumis põevad „mehhaigust“ ja täidavad sellega kaaskäivaid kohustusi.

Mootorsõiduk, eriti autobus-liiniauto, on siinseile elanikele otse asendamatuks tarbeks, kuna asustus on nii hõre ja keskusi vähe. Näiteks ligikaudu Eesti suuruses Kuopio läänis elab vaid 170.000 inimest ja keskusteks on kolm linna ning kaks alevit. Kuigi siia peale raudtee ulatuvad Vuoksa vesistu laevaliiniid ja väiksemaid veeteid on palju, nagu kõikjal mujalgi Soomes, ei piisa neist ometi. Kusagilt „kõrvesalust“ aga, nagu kutsutakse siinseid üksildasi piirkondi, hobusega või jalgsi teha reis sageli saja või enam kilomeetri kaugusesse linna, ei tule küsimussegi. Liiniauto juht on ustavaks sõbraks kõigile maaelanikele. Ta veab posti, toob poest kaup, viib kodutehtud või turule ja sooritab palju muudki, inimeste eneste sõidutamisest rääkimata. Ainult linnade ja muude keskuste lähemas naabruses satub nägema mõnd omapärase, kahe rattalise kaarikuga hobusemeest või pingutusest punetavat jalgrattasõitjat.

See hõre asustus on kahtlemata ka takistanud tavaliste kultuurimugavuste levikut. Kuigi üldiselt maaelu tundub jõukam ja lahedam, ei saa näiteks telefonivõrku siin kui-

dagi pidada tihedamaks, kui meil Eestis. Pikkade eraliinide puuosad on pealegi sageli otse armetus seisukorras, mis näitab, et siin osatakse metsa hoida tulutoovamaiks otstarbeiks.

Sama lugu on raadio levikuga. Vastuvõtjaid leidub küll sageli suuremais taludes, kuid need on tihti tummad, kuna aku on liiniautoga linna laadida saadetud ja sealt „millegipärast“ ei saadeta seda tagasi. See „ootamine“ tundub otse üldisena, kuna pea igal bussisõidul leidus küsijaid, — jocos se akkumul' tulli? Ning eitavat vastust saades asus küsija külmast lödisedes ja pead raputades jälle koduteele ning habemesse pomistatud vaiksest kirumisest: „no se o' jo ihmellista“, võis järeldada, et see polnud tema esimene asjatu reis liiniauto peatuskohta.

Talude jõukus, mis kõige selgemini ilmneb korralikkude punavaleks värvitud hoonete rohkusest ja elumaja luksuslikust sisustusest ning võib-olla ka silmatorkavast klassivahest „isandate“ ja teenijate vahel, ei olene aga mitte põllunduse edukusest, kuna kultiveeritud maalapid, nagu juba eelpool nimetatud, tunduvad vaid mingi maastikupildi vaheldusena. Peatullaallikaks on mets ja talumehed isegi tunnustavad, et kui metsa müüa poleks, ega siis „omaga välja“ ei tuleks ega koorega kohvi juure neli-viis korda päevas saia, Karjala pirukat või Viiburi kringlit süüa ei tohiks. Kuid seda metsa on müüa ja ühel talul 200—300 ha metsaala pole sugugi haruldane. See „roheline kuld“ on kogu Soome rahva suurimaks rikkuseks ja riigi eksportkaupadest moodustavad metsamaterjalid ning puutööstuse saadused ligemalt 85%. Kui veel lisada metallid ja paljud muudki maapõuevarad, siis pole sugugi raske arvata, miks Eesti talud ja linnadki ei kannata hästi võrdlust Soome omadega — siin on raha!...

Ja kui meele tuletada, et soomlased ei ole kunagi tundnud tõeliku surveaega ega orjastamist, siis tundub isegi loomulikuna, et nende keskelt on tõusnud kunstide ja kirjanduse alal suurmehi, kellede kõrvale meie eneste seast ei julge kedagi asetada. Ja kui siia veelgi liita see üksildane erakuelu maal, siis ehk on seletatav seegi, miks vennasrahvas on nii sügavalt usklik ja kõlbeliselt kõrge tasemel ning miks siin ei tunta veel nn. „rahvusväsimust.“ Isegi jõukamad perekonnad on siin lasterikkad ja Soome rahvaarv on viimase saja aastaga kasvanud ligi neljakordseks. Soome nimekamad mehed usuvad kindlasti Soome lahe põhja- ja lõunakaldal elavate hõimude ühisesse tulevikku. Jääb loota, et eestlasedki püüaksid omalt poolt leida rohkem võimalusi hõimukultuuri arendamiseks. Praegu kahjuks Soome tavaline maaelanik tunneb „Viro“ vaid maana, kust lähemas minevikus kartulist valmistatud „tulivett“ on vägisi toodud nendegi karske rahva hulka. Ning rohketele karskuskõnelejatele on Eesti ainult heaks näiteks, rääkides alkoholi hukutavast mõjust.

E. Tammiäär

KASVATUSE SIHTIDEST

Kasvatus esineb ja on mõeldav ainult seal, kus on teatav kultuur, ja tõeline kultuur ainult seal, kus on kasvatus, ütleb keegi õpetlane. Kasvatus ja kultuur on teineteisest lahutamatud. Need mõlemad eeldavad teadlikku kindlasuunalist hoolt ja viljelust, kõigi materiaalsete ja vaimsete jõudude kontsentratsiooni ja selektsiooni. Kasvatus on inimese vaimse arengu äratamine ja vormimine, mis on ühtlasi kooskõlas inimese keha ja selle jõudude kasvuga. Kasvatus algab inimese juures juba varakult kõige õrnemais eluaastais ning, nagu see teisiti pole mõeldavgi, kõigepealt perekonnas. Laps kasvab seal keset kaitsvat ja hoolitsevat vanematearmastust. Kuid kasvatus suure ülesannet perekonna kõrval teostab ja arendab edasi ka kool. Lapse kooli astudes sünnib tema elus murrang: ta satub hoopis uude maailma. Tema edaspidises elus ei kaota kodu küll oma tähtsust, kuid selle kõrval kerkib teine mõjudemaailm, mida nimetatakse kooliks. Kooli astudes on lapsel juba kaks maailma — ühelt poolt kodu, inimese loodus-organiline keskkond, ja teiselt poolt kool kui tulevaste ühiskonnaliikmete taime-lava.

Lapse kooliastumine, see on inimese esimene samm ellu. Juba esimesest koolipäevast alates ta on sunnitud kogema, et temalt midagi tahetakse ja nõutakse, et teda millekski kohustatakse. Koolis hakatakse teda juhtima kasvatuslikult ja plaanikindlalt millegi poole, mida nimetatakse väärtusteks. Juhtimine nende suunas teostub kasvatusel ülimprintsibi — armastuse alusel, kuid oma olemuselt see pole enam seda, mida on vanematearmastus. Koolis saab õpilane-laps kasvatava õpetaja-armastuse osaliseks; seda armastust nimetatakse noorsooarmastuseks. Kodus haarab last vanematearmastus isikuliselt ja otseselt, ta on selles oma ja parem kui teised, võõrad. Koolis aga ei pühendata lapsele kui üksikule sellist erakordset eraldavat tähelepanu, siin peetakse silmas mitte tema erilist individuaalsust, vaid üldist. Koolis on kasvatuslikuks peaaesandeks kõigi arendatavus ja areng. Kasvatuslik armastus on siin suunatud mitte üksikute individuaalsuste väljaarendamisele, vaid kõigi individualiseerimisele. Kasvatuse sihiks koolis on kujundada noortes väärtusi, mis ka neist enestest kujundaks väärtuse. Noorele valmivale inimesele lähenetakse siin kui teatavale probleemile, suurele ülesandele. Ja kui see probleem ise on seatud õieti, siis

on kindlustatud lahendus, mis tagab häid tulemusi. Kui aga kasvatusel koolis puuduvad kindlad sihiteadlikud ülesanded ja taotatavad üldisemad ideaalid, siis puuduvad sellisel koolikasvatusel alused üldse ning kogu kasvatuslik töö on rajatud ebakindlale pinnale, mis ei tööta inimesele endale rahuldust ja rahvale tulevikku. Inimene kasvab siis nagu taim vabas looduses metsikuna ja kultiveerimatuna. Kasvatus kui niisugune pole mõeldav viljeluseta. Sõna „kasvatus“ ise osutab sellele, sest selles sõnas osutatakse sihile, taotatavusele, teatavale seesmisele mõttele. Hoolikuse ja viljeluse kaudu saavutatakse kasvatusel teadlikud ja sihikindlad eesmärgid. Kui need sihid ja eesmärgid on olemas, siis me juba teame, kuidas noori juhtida, mida neile õpetada, kuhu või mille poole neid välja viia; lühidalt — me teame, kuidas neid kasvatada.

Kooli kasvatuslikuks eesmärgiks on äratada noori isetegevusele ja seda neis välja arendada. Kool peab vallandama noortes nende aktiivsuse lätted. Kuid isetegevuse kogu mõte ja suund sõltub väärtustest, mille teenistusse isetegevus rakendatakse. Kool pole ainult asutus, kus last õpetatakse, s. o., kus talle teadmisi pakutakse, vaid see on eeskätt paik, kus last kasvatatakse, kujundatakse tulevaseks inimeseks. Õpetaja koolis pole ainult õpetaja, vaid ka kasvataja, kutseline noorsoojuht. Õpetaja, olemata kasvataja, ei vääri oma kõrget kutset. Vastuvaidlematult, kooli ülesandeks on õpetada, õpitut kontrollida ja kordamise kaudu süvendada, kuid sellega siiski ei piirdu tema tõelised ülesanded. Õppimine, kui see piirdub teadmiste tuupimisega ja materiaalse väljaõppega, on kasvatuslikult viljatu ja vaimupime. Kooli ülesandeks pole mitte eruditsiooni pakkumine, sest ta peab andma haridust. Kooli alaliselt aktuaalseks sihiks on — kujundada elavat kultuurinimest, kes on võimeline nägema, mõistma ja hindama kõiki eluavaldusi. Kooli tõeliseks eesmärgiks pole mitte teadmised, vaid tulevane inimene ise, kes oleks võimeline säilitama hinnalist kultuuripärandit väsimatus ja paremusetahtlikus edasi- ja uuestiloomingus.

Kuid kõik see muidugi ei tähenda nagu poleks teadmistel mingit väärtust. Vastupidi: nendel on koolis isegi väga suur väärtus. Teadmised on koolikasvatusest lahutamatu osa. Õppimine, teadmiste omandamine, eriti

aga omastamine, seab õpilasele juba alates esimesest koolipäevast teatava ülesande, mille ta peab kas nii või teisiti lahendama. Teadmiste omandamine ja omastamine ei teostu ilma pingeta, teatava vaimse energia rakendusega. Sellega aga lahendatakse õppimise kaudu kõigepealt esimene ülitähtis kasvatuslik ülesanne — töö probleem. Õppides hakkab laps rakendama omi vabu energiasid teatavas suunas — ta loob midagi, ta töötab. Ning sel teel vallandub õpilase kui valmiva inimese isetegevus. Kui õpetajal õnnestub äratada õpilases noid uinuvaid jõudusid, mis panevad õpilase innukalt täitma oma ülesandeid, siis selle tulemuseks on edukus teadmistes ja tõus teadlikkuses ning need mõlemad tagavad püsiva töömeelsuse. Iga ehtne õppimine on isetegevus. Tuupimine on sellepärast väär, et ta on sunniline, väline, kuid isetegevuslik õppimine on vaba ning tuleb vaimu ja hinge sügavustest. Kooli suurimaks kasvatuslikuks ülesandeks ongi eeskätt sellise isetegevuse äratamine. Valmiv inimene juhitakse isetegevuse äratamise ja õhutamise kaudu väärtustele, mis on suutelised mõtestama ja suunastama kõiki nende tegevusi. Koolis kasvatatakse last plaanikindlalt ja kavatsuslikult maailma ja selle väärtuste avardamise suunas; siin pakutakse talle alati midagi sisuliselt täiesti uut, olgu see siis nii lihtne kui tahes. Kooli kui kultuurilise asutise missiooniks on anda edasi pealekasvavatele põlvedele olemasolevaid haridusväärtusi, kuid sihiga, et selliseid väärtusi säilitatakse ja suurendatakse veendumuslikult ka tulevikus, kindlas teadmises, et neis väärtusis on niihästi rahva kui ka riigi elupant.

Kool kasvatab inimest nägema, mõistma ja hindama kultuuriväärtusi ja teostab seda nende kultuuriväärtuste eneste kaudu. Kultuuriväärtused on kasvatuses niihästi eesmärgiks kui ka vahendiks ning sellisteks väärtusteks on kirjandus, kunst, teadused, filosoofia ja usk. Lugemise, kirjutamise ja arvutamise väljaõppe kaudu pannakse alus mitte ainult haridusele üldse, vaid veel palju tähtsamale ja nimelt — endaharidusele. Ja selles viimases peitub igasuguse kooli kasvatuslik ülim siht — välja jõuda täiuslikule endaharidusele, kus alles algabki tõeline ja sügav vaimukultuur. Koolihariduse kaudu jõuda isetegevusliku endahariduseni, see on eesmärk, mis õigustab kooli olemasolu.

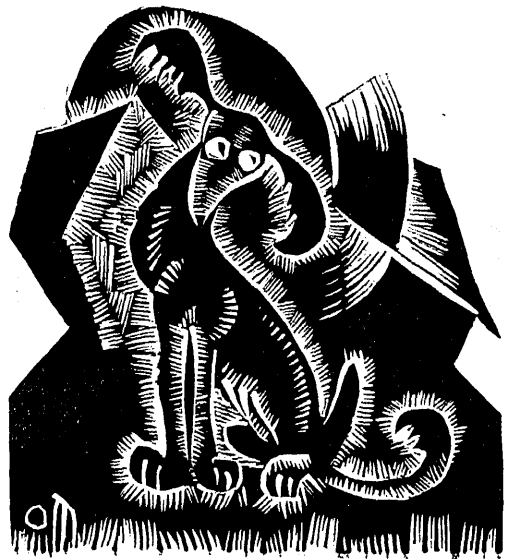
Kasvatus on võimeline haarama kõiki kultuurihüvesid. Meie ajal pole küll selline kasvatus totaalsus ihaatavaks eesmärgiks, kuid

lähemas minevikus oli see siiski ideaaliks ning koguni väga kalliks ideaaliks, mille minetamisega oleme kaotanud kontakti elu ja maailma avarate horisontidega. Kasvatus on võimsamaks väärtuste pakkumise vahendiks, aga ka aluseks, millele on rajatav kogu meie tuleviku viljakas uute kultuuriväärtuste loomine. Sellepärast oleneb kasvatuses niihästi üksikinimese kui ka rahva ja riigi hea tulevik. Kasvatus ise kuulub selliste väärtuste hulka, millel on põhiline äramäärav osa kogu rahva elukäigule — ta kujundab tegelikkust ja määrab meie saatuse.

Kuid vististi oleks sellega liiga palju nõutud, kui me ainult koolile veeretaksime kasvatuses selliste suurte sihtide teostamise. Talle peab ka mujalt abi tulema ning ainult siis võib ta kindel olla oma töö püsivuses. Seda kinnitavat tuge peab ta saama seltskonnalt ja organisatsioonidelt.

Mis meisse on istutatud koolis ja kodus, seda peavad meis edasi arendama ja kinnitama kõigepealt noorsoo-organisatsioonid. Kõike, mida pole suutnud lõpule viia kool, seda võivad viljelda teadlikult ja kindlasuunaliselt noorsoo-organisatsioonid. Neis on mitmekülgset teostatavat inimese vaimu arengu äratamine ja vormimine. Eriti väärtuslikud on aga noorsoo-organisatsioonid siis, kui nad põhinevad noorte vabal huvide ja tegude alusel.

R. Kulpa

Pastoritütred

Lapsed tegid sügava kummarduse, üteldes preili Miiale enne õppetöö algust tere hommikut, sest tervitusele lisati täna ka õnnesoov preili kihluse puhul. Kahe agara tütarlapse kummardus oli isegi nii sügav, et parem põlvekeder lõi valusalt vastu pörandalaudu. Emale ja isale oli koju saadetud kaunis jämedatrükiline poogen — kihluse teadaanne. See asjaolu oli aina veel suurendanud õhinat.

Preili Miia oli teine, noorem mõlemast pastoritütrest. Ta oli peene ja hapra koguga, õrn valgeroosa nägu pisut häbeliksõbralikul naeratusel, ta sinised silmad näisid olevat valmis rahuldama kõiki küsija soove, neid pidurdas vaid väike argus ja häbelikkus. Pleekinud kulla peenekiuline juus oli pealaele korraldatud sõlmeks, jättes väikesed kõrvad ja puhtad oimud vabaks. Ta armastas pehmeid ja heledaid toone ning kandis noorel kummuval rinnal tumedat metallketti, mis peitis väikese kella vöö vahele.

Täielik vastand preili Miiale, kes oli oma ema, väikese ja hapra pastori-vanaproua tütar, oli vanem preili Tooni. Tumedajukseline, jämedakoelise jumetu nahaga, tugevate liikmete ja meheliiku häälega, ta poleks oma isale, vanale hallile praostile poisirõiva is häbi teinud.

Preili Tooni ühiselt preili Miiaga olid korraldanud kirikumõisas väikese kodukooli, kus jagasid õpetust kõstri ja ümbruskonna jõukamate talunike tütardele. Preili Tooni tegeles ka veel pastori kantsleis, olles siin isa paremaks käeks ja alaliseks asendajaks. Ta oskas kiriku kantsleid külastavaile meestele sisendada aukartust ja leida õiget asjalikku tooni.

Ettevalmistuseks tulevasele abielunaise-kutsele, mis preili Tooni juures hakkas kaotama üha enam väljavaateid, oli vana pastori-proua kummalegi öele määratud majapidamises abistaja päevad. Kirjutriibuline pikk põll ees, kõndis kumbki neist õppetööst vabal ajal kõõgi ja toa vahet, täites lampe õliga, tolmutades tube ja valvates ning korraldades koos teenijaga söögivalmistamist.

Ei saadud midagi parata, et preili Tooni ei kujutanud endast kuigi meelepärast perenaist. Preili Miia tõmbas aga pilke meelega endale, kui ta oma maheda näo ja blondi peakesega toimitse heledas pikas põlles, hoolimata sellest, kui otstarbekad või osavad olid ta liigutused. Ta oli vaikne ja töökas, oma tagasihoidlikkuses lihtne-kaunis nagu meespea, mille värvi ta kandis silmis.

Preili Miia väljavalitu oli noor pastor, kellega ta oli tutvunud ülikoolilinnas sugulaste pool. Kevad-talvel olid saadetud kuulutusel laiali ja lastele tundus sedest päevast, nagu oleks preili Miia ümbritsetud nähtamatust aupaistest. Võib-olla oli see noore õnneliku pruudi naeratus, mis kirgas kogu kaunist peenest neiuogust. Leebe oli preili Miia õrnroosa suu, õielised ta põsed; kui ta mängis peente tütarlapsesõrmedega metallketiga ku-

meral rinnal, oli ta näppudes hellust ja teadvusetu-pehmet paitust.

Päikeselise preili Miiaga kõrvutudes näis preili Tooni veel süngem, karmim ja eba-meeldivam. Ta suurest ilutust suust kostev jäme hääel haavas kuulavat kõrva, kui samas oli kõlanud preili Miia sõnade leebe õhtukella-helin. Nähes ja kuuldes preili Miia, polnud tõesti imestada, et preili Tooni oli jäänud vanapiigaks.

Maikuu, mis saabus tänasest kaks nädalat hiljem, oli teada pastorimajas külaline, noor abiõpetaja Ludwig Henschke, preili Miia kihlatu.

Selle teate pidanuks reetma lastele juba preili Miia elavnenud olek, kui poleks tulnud seletusi vanemalt, teenijalt ja poleks silmatud rõdul võõrast päikeses pikutatvat kogu.

Oli sel aastal varakult saabunud kevade. Vana park oli katnud oma pinna mahlaka rohusega, pistes sinna-tänna kollaseid, siniseid ja roosaid õisnõakesi: nurmenukke, meespäid ja maarjalilli. Seistes vanal puredel võis jões silmitseda rõõmsat sinitaevast ja vanade puude lehekroone.

Õppetundide vaheajad veetsid lapsed nüüd pargis, ja juhtus sageli, et need puhkeajad venisid pikemaks kui talvel, pruudi käed viibisid sageli kellahelistamisega ja lapsed omalt poolt kuulekalt kellahäälele järgnemast.

Vahel ei peatanud neid omatuju või kaugus, juhtus ka, et noor abiõpetaja viibis pargis ja tegi sõbralikult juttu oma pruudi õpilastega. Ta oli pikk, preili Miia tume-dam, rõõmsate, veidi kahvatute põskede ja pruunide silmadega. Tas polnud peagu midagi pastorikutse auväärusest, vähemalt neil pargiviibimise puhkudel, kui ta sooritas jalutus-käike.

Enamikult aga ta kiiritas end päikese käes lamendil, mis oli ta jaoks eraldi valmistatud. Põõsa taha hiilunud tütarlapsed võisid näha ta kergete vaipadega kaetud keha ja kahvatuvõitu suletud-silmset nägu, mis nüüd vaiki-vana näis tõsine ja peagu kannatav.

Siis oli see tõesti kirikuõpetaja nägu, kes tunneb enda ja teiste hingehädasid, kuigi ka siis ta paistis nii noor. Ta võis ka olla vaid mõne aasta preili Miia vanem. Maa puhas ja terve õhk pidi ravima ta nõrku kopse. Keset sooja eredat maipäikest valdas teda vahel järsku äge kõhahoog, ja kui juhtus neil puhkudel preili Miia viibivat ta kõrval, peegeldus ta õrnal näol ehmatus ja hirm. Ta hõlmas ta piha oma käsivarrega ja lausus lapselik-mõttetult ja peagu nutusilmi saksa keeles:

„Armsam, ära kõhi ometi nii!“

Preili Toonit nähti harva külalise läheduses, vahel ta siiski tuli parki, vaatas lebabat, kes oli uinunud või vaid sulgenud päikese ees silmad, kuid ilma, et ta kõnetanuks seejuures viimast. Tuues õe seltsis kandikuga eine või karastuse, ta lahkus kohe, soovitud oma jämedal karmil mehahäälel haigele jätku.

Ühel päeval, kui suure vahetunni lõpukell oli juba helisenud, preili Miia tund isegi juba alanud, ruttas üks hilinenud tütarlaps, kes oli tahtnud jõe ääres puhastada oma mängu juures määrnud kleidisiilu, veel maja poole. Jõudnud puude lähedusse, mis osaliselt piirasid lamendi asukohta, tüdrukuke vaigistas samme, et mitte võimalikult erutada lebajat. Ta pilk vilksas läbi lehtede ning silmas haige peatsis seisatunud preili Toonit. Viimane oli langetanud oma pilgud haige näole, kes lebas suletud silmi, tõenäoliselt olles suikunud, sinivalge peenekirjaline triiksärk kurgu all avatud, pikad noor-mehekäed sirutatud õhukele vaibale.

Tütarlaps seisatus, sest preili Tooni ilme pani teda imestuma see oli hoopis uudne sel näol, mis soojema tundeta alustas õppetunni ja niisama karekültmalt lõpetas selle. Preili Tooni poorikad sinaka jumega põsed olid heldinud nagu hardas palvuses, ta kitsas suur suu oli pehme — ta seisis nagu ema liigutatult õnnistades oma noorukit. Ja siis kumardus preili Tooni, käsi surutud rinnale, ta huuled puudutasid nagu arg tuulehõng lebaja läikivat juukselainet. Hirmunult vaatas ta oma teo järele ringi ja pöördus pargi tee-käiku.

Väike tüdrukuke aga ruttas end peites tundi, peake täis küsivaid mõtteid.

See oli viimane kevad pidada õestel kooli, kuna preili Miia laulatus seisis suvel ees, preili Tooni pidi aga siirduma vananeva isa tööruumi täisjõuliseks sekretärriks.

Kuigi preili Tooni oli andnud oma õpilastele rohkem teadmisi, oli mõjutanud nende tahtejõudu, nutsid lapsed lahkumisel enamikult preili Miia pärast, kelle veidi häbelik

tunde rõhutatud õpetus oli olnud lähemal nende ea helladele südameile.

Aasta pärast puhkes maailmasõda. Noor abielupaar oli juba varem siirdunud kaugemale Venemaa südamesse. Nende järele hiljem juhuslikult pärivad endised kasvandikud, suureks sirgunud rahutuul sõjapäevil, kuulsid, et nad polnud saanud kodumaale, olles teadmatult kadunud sõjamõllu.

Vana pastoriabielupaar, varsti pärast tütre lahkumist läinud erru, leidis hoolitseva toe tütar Tooni hakkajais ja mehelikult julgeis kätes. Preili Tooni jaksas neid veel matta sirge seljaga.

Nüüd ta elab üksi perekonnata, käies läbi endataoliselt minevikku kuuluvate saksa perekondadega. Ta elatab end võorkeelte tundidest.

Ta endised kasvandikud, nüüd abielunaised ja lasteemad, võivad teda vahel kohata pealinna tänavail kulunud raamatuportfell käes. Ta kõrge kasv on madaldunud, kumerdanud kukla taha raske kühmu. Ta nagu seevastu ei osuta säärast pöördelist muudatust, kõik endised jooned, värvid on vaid süvenenud, tähistades aastate samme. Karm, asjalik ja tarmukas, ta liigub üha enam moderniseeruvail tänavail hälbiva mineviku esindajana.

Kui teda tervitatakse areldi, piiteedist ta ea, murduva kogu ja kunagise töö vastu, ta tumedais, tegeliku pilguga silmis vilgatab äratundmine, kuid mingi liigutusevarjund mälestusist ei raami seda. Preili Tooni on võibolla ainult kord näidanud end teistele sentimentaalse naisena, ja sedagi juhuslikult pöösasse peitunud lapse kaudu.

Emma Liiv

HEA JA PAREM

Saima oli kena noor tüdruk naerva suu ja nõtkete liikmetega, elurõõmus ja terve. Päikesepruun jume sai vaevalt pika talve jook-sulgi mahti kuluda ta näolt. Talle meeldis jooksta vastu tuult ja naerda päikesesse. Kui suvi tuli, poleks ta meelsamini teinudki muud kui jooksnud ja naernud, jooks-nud aina üle suvelõhnaliste heinamaade lil-lelise heina omamata muud sihti ja sundi kui oma heameel, et elu on ilus suvepäikese palge all ja et ihus on elu ja meelis värskust. Kuid see oli vaid unelm. Suve tülles oli Saima juba mitmendat aastat usin haarama vikatilütt, et selle abil teostada oma — kuigi tigusammulist — vallatusreisi. Päikest võis ju niigi tunda kõikjal ning värsket rohu lõhna. Kehagi oli pinevil ja ta võis nautida oma noort lennupingelist rammu igal vikatilöögilgi. Pealegi seisis ta sealjuures asjalisena tarvi-likku tööd tegijate ridades! See oli uhkus omaette.

Selles ununes kõik muu. Tal oli hea ja ta tahtis, et tal alati oleks hea! See otsustas ka tulevikku, kui ta kord pääses seisma selle ette. Kooliga oli ta kord täiesti juhuslikult sattunud linna. Kui vanematel oli tahtmist koolitada oma ainutütar, siis oli ju ometi üksnes loomulik, et ta pannakse just sellesse kooli, kus onutütar on juba ees õppimas!...

Nii oli ka Saima läinud linna — ja nüüd ta tuli tagasi. Loomusunniline iha värsket õhu ja päikese järele oli temas eriti tugev kauasest koduigatsusest. Siin, Kirjametsal, oli koht, kuhu tema kuulus ja ta ei mõtelnud enam hetkegi sellele, et seni oli kõndinud hoopis teistsuguseid teid ja et taluelu oli jäänud talle võõraks. Ta nägi tulevikku ainsa pika suvevaheajana.

Kuna ta ei kartnud tööd, ei teadnud Saima karta ka lähenevat sügist ega talvegi. Tehes oma töid ja tegemisi ta vaevalt märkas neid lähenevas, enne kui aasal ja põllul kõik välised tööd olid juba lõppenud.

Nüüd oli aga maaelu muutunud hoopis teiselaadseks — igavamaks ja hallimaks. Läbi ahtavõitu akende paistis maailm hall ja nukker. Madalad toad olid liialt vaiksed. Väljas ulus tuul aga toad tundusid õhuvae-sed, madal lagi rõhus tinasena ja inimesed kõndisid unisel toimetusetel. Kõik päevad sarnanesid pisi-asjus üksteisele.

Saima katsus täita oma päevi ketramise ja kirjutte labakinnaste kudumisega, õhtutel aga võttis kätte mõne õmblustöö või heegelduse. Neid töid tegi ta oma kodu jaoks. Sõrmitse-des värvilisi lõngu või tõmmates heegelsilmi teineteisest läbi, nägi ta kujutluses oma tööd juba valmisesemena kaunistamas kodutare igavaid tubasid. Ent kuna see töö ei tarvi-tanud veel kõike jõudu ega kõike tarkust, mida ta omas, märkas ta peagi, et suudab vaid poolikult püsida selle juures ning pooli-kult tunda sellest lõbu. Vähemalt mõtteid ei suutnud ta küll päeva-otsa hoida üksi ket-ruse — või toimetuse töödel. Arvatavasti ei teinud ka halba, kui ta laseks nad uitama

omarada, mtõles ta — ja avastas siis, ei tänapäevas tal ei olnudki midagi, millest mõelda... Kõik päevad olid ääretult kehvas sisust ja sündmustest... Ja nõnda, kuidas ta seal siis istus ja ketras või istus ja kudus, libisesidki mõtted enamasti minevikku:

Seal oli veel liikuvust, mis teda paelus... Lõbusaid juhtumusi, meeldivaid inimesi... Meenutades seda kõike, tundis Saima, nagu oleks ta jälle linnas, kõnniks tänavail voogavas inimurrus, jookseks koolihoone ava-rail treppidel või istuks teatri rõdul... Seal oli siiski kena, leidis ta nüüd ajuti. Ja õhtu- tel, mil ta emaga tuli kahekesi laudast, juhtus sageli, et ta laskis temal laternaga ees minna, ise jäi aga kambriinurgale seisatuma unevalvalt silmitsedes kahvatut valguselaiku põhjataevas. Seal oli linn ning temal oli sääli häid sõpru... Meeleldi oleks ta jälle tahtnud naerda nendega koos!...

See soov ei kasvanud aga siiski nii võim-saks, et Saima ise oleks hakanud uuesti linna püüdma. Oma otsust maale jääda ei kavatse-nud ta hetkekski muuta. Selleks oli ta veel liialt võlutud möödunud tööpingsast päikese-heledast suvest. Seda ei suutnud muuta isegi see, et ta selle suve võlu kuidagi ei saanud omistada sügisele ja et ta iialgi poleks osanud leppida mõttega, et ta ka edaspidi ala-tiseks peaks jääma koju, nagu sel sügisel, isa ja ema seltsi, nägema ainult neid ja kõ-nelama ainult nendega.

Aga pidigi ta siis seda?... Muidugi, kooli- aja vältel oli ta võõrdunud oma koduküla noorematest, ent ta võis ju uuendada tutvust nendega. Ja alevikus oli selts... Sinna oli küll oma neli kilomeetrit maad, ent Saima uskus, et ta sobib sinna paremini. Kui ta veel kõhkles ega olnud astunud ühegi seltsi liikmeks, tuligi see sellest, et vahemaa seltsi-maja ja tema kodutalu vahel tundus nagu

järjekindlateks sügisõhtusteks käikudeks liiga pikk, pime ja üksildane... Kohanud aga siis ühel päeval endise kooliõega, kes ütles end olevat laulukooris ja kutsus tedagi sinna, ei kõhelnud ta enam. Muidugi, seda aega, mida nüüd tuli kulutada lauluharjutustele, võinuks ju ka kulutada teisiti, ent ta ei suutnud korraga enam käsitada, et see oluks eriline võit, kui ta ühe kindapaari kudumist lõpetades alustas teist või kui ta parajasti nõelus paari sukkigi või lappis pesu. See oli muidugi tarvilik ja õige, ta pidigi seda tegema... aga kas ainult seda? Kas alati ainult seda?...

Edaspidi polnud Saimal aga aega raisata sellistele kahtlustele. Ta pidi kiirustama kodutööde ja toimetustega, et õigeaks ajaks jõuda seltsimajja lauluharjutusele. Elanud laulukoori kaudu sisse seltsitöösse, oli varsti nagu enesest mõistetav, et ta pidi hakkama kaasa lööma ka näidendites ja liituma rahvantsijatega. Edaspidi oli juhuseid, mil tal tuli isegi neli-viis õhtut nädalast seltsimajas veeta. Tihedate käimistega näis koguni pikk tee seltsimajast koduõue lühemaks kuluvat.

Kiiresti möödusid nüüd päevad. Isegi liiga kiiresti. Kunagi liiga pikkadena tundunud päevad ja nädalad olid nüüd imelühikesed. Seltsimajas möödusid õhtud ja päevasüdamest jatkus parajasti koduste jooksvate tööde õiendamiseks.

Märkamata jõudis nii kevad. Õhtud lühenedesid järjest. Mehed läksid atradega põldudele ja varsti jõudis välistööde hooaeg naisperele. Ühes sellega kaotas aga seltsitegevus palju oma hoost. Unustati küll veel mingist ühisest väljasõidust suvel, vaieldi „kuhu ja millal“ ning jäeti lõpuks kõik ometi lahtiseks. Pühapäeviti peeti veel maatulundusringi koosolekuid, ent kuigi säääl käsitati puhtpraktilisi ja parajasti käimasolevate töödega ühenduses olevaid küsimusi, oli osavõtt neistki leige. Enamus, mingist kohusetundest kokku aetud, igatses välja maanteele, kiigele, nearma, mängima. Sirutati tiibu nagu mingiks suureks ebatavaliseks lennuks, mille

ootel unustati kõik muu, mis seni oli tundunud tähtis.

Tuli aga üksnes suvi, päris harilik suvi kõigi nende töödega ja muredega, mida ka kõik teised suved seninigi enesega olid toonud.

Saimagi laskis end jälle haarata lihtsate tööde rütmist. Mõneks ajaks ei vajanud ta oma heaoluks muud, kui teadmist, et seisab väärilise liikmena teiste töötajate hulgas. Jälle oli hea tunda end füüsiliselt tublina ja virgana. Mõte uinus. Ta ei vajanud ka inimseltsi. Töötas vaid terve söögivahe ja vajus siis väsinu tinaraskesse unne. Mõlemad, nii töö kui puhkus, olid ühtlaselt kosutavad, ühtlaselt meelepärased.

Kui sügis tuli, mõttes ta väikese kahjutundege sellele ajale tagasi. Isegi mõte, et ta varsti jälle saab aega seltsitegevusse rakendumiseks ei tundunud eriti meelitat. Kuna tal õnnestus hankida paari head raamatut, istus ta pigemini nende juures neil puhkehetkel, mida sügistööd järjest sagedamini hakkasid võimaldama.

Lugedes saavutas ta peaaegu suvise heaolutunde. Võõra kirjaniku loodud kujud elustisid, ning Saima jälgis nende saatust ja nende tööd, nagu oleksid nad tema sõbrad ja nagu seisaks ta nende kõrval. Ja kuigi nende ja tema saatustes polnud ühist midagi muud, kui see, et nad kõik elasid, tundus talle, nagu oluks nende elu osaliselt ka tema oma.

Talle tuli mõte, et sedasama olid peale tema pidanud veel üle elama ka palju teisi lugejaid ning ta mõtles, kas neis ei ole nüüd tekkinud mingit mõttevendlust. Kui kunstilised elamused lähendasid inimesi üksteisale, siis pidi kirjutatud sõna mõjust küll jätkuma kauemaks, kui nähtud ilust, mis kaob ja helidest, mis varsti hajuvad. Ühtäkki ta ütlatas iseennast mõttega, et ta peaks seltsi liikmeist organiseerima kirjanduseringi, selliste küsimuste arutlemiseks... Praegu oli ju nii, et nad laulsid, tantsisid ja näitlesid, neil oli sportlasi ning nad pühendasid mõnegi tunni tööõppimisele, ent kõige selle juures, küündis enamuse pilk vaevalt kaugemale oma kodusest oleskelust ja oma seltsist. Kõik suured mõtted ja suured sündmused, mis mujal inimeste meeli liigutasid nende vaimu elavaks ja ergaks muutes, jäid neile nii võõraks. Saima oli kuulnud, et mujal, teiste ühingute juures, oli asutatud õpiringe üldkultuuriliste küsimustega tegelemiseks. Miks ei võinud selline olla ka neil?... Kui tema möödunud talvel oli astunud seltsi liikmeks, olid mõned rõõmustanud, et temaga neile tuleb juurde „haritud jõude“. Seni polnud ta oma haridusega siiski võinud kellelegi kasulik olla. Võibolla sai ta seda sellises ringis?...

Saima otsustas juba esimesel sügisel koosolekul uue ringi alustamise mõtte üles võtta, ent siis ta lõi kõhkleva. Ta oli liiga noor liige. Ühing pühitses juba oma viiendat aastapäeva, ent seni polnud küll kellelgi paistnud eriti suurt tarvidust sellise ringi järele olevat. Kas see sobib, et tema läheb neid õpetama?...

Ent ta ei suutnud siiski ka vaikida. Kuna ajalehes oli ilmunud märge ühe kaugema

Noorteseltsi kirjandusrühma tööst, võttis ta ühel õhtul näitemängu proovile minnes vastava ajalehelõike kaasa ning näitas seal kaaslastele:

„Miks ei võiks ka meie teha midagi sellist?“

„Kindlasti, Saima, hakka sellega vaid peale,“ hüüdis kohe Kenapea Leida, aleviku poodniku tütar. „Mul on juba ammu villand tollest mesilas-kanalas õpiringist! Oleks ometi midagi natukenegi huvitavamalt!...“

„Noh, mis on, see võiks ju jääda,“ pomises Saima. „Iga asi omal kohal.“

Ja kuigi ta muidu ei pidanud Leidast suurt lugu tema liigselt pääliskaudse iseloomu pärast, oli ta temale selle hüüde pärast tänu-lik. See näitas, et vajadus sellise ringi jaoks siiski oli ja et leidus kaasatuliijaid.

Koduleel otsustas ta, et peab veel samal õhtul koostama uuele huvirühmale mingi üldjoonelise tegevuskava, millist oleks siis kohe võinud esitada peakoosolekule täiendamiseks ja parandamiseks, — oli see ju temale pooleldi nagu ülesandekski tehtud.

Varustatuna puhta kirjapaberi poogna ja nõelteravaks teritatud pliitsiga asus ta tööle.

Nii kui tavaliselt Saima näitemängu proovilt koju jõudes, näitas kell varsti kesköö tundi. Kõrvaltoast kostis magavate inimeste hingetõmbeid. Läbi avatud ukse hoovas unerammetuse roituvat hõngu. Saima sulges vaheukse ja istus laua äärde. Mõttekurd laubal, hakkas ta endamisi kaalutlema, mida peaks kirja panema kõige esimesena. Ta ei kahelnud, et tal poleks küllaldaselt hiilgavaid ideid, ent kui ta hakkas mõnda neist lähemalt määritlema, et seda sõnastada ja üles märkida, märkas ta oma kohkumuseks, kuidas kõik see, mis tema kujutluses juba peaaegu elavaks oli saanud, korraga nii hajuvaks ja ebamääraseks muutus, et ta kõigest sellest lõpuks midagi enam ei suutnud kinni hoida.

Tahtes oma kavaga tingimata veel sellel õhtul valmis saada, tegi ta suuri pingutusi enese kogumiseks, aga kui kõigele vaatamata need püüded olid ebaõnnestunud, muutus meeleolu traagiliseks. Alles kui ta oli peaaegu nülma puhkemas, märkas ta, et suutis silmi vaevu lahti hoida ja et oli poolsegane vägisi peale suruvast unest, kuna ta oli ju järgimööda jalul hommiku pool kuuest saadik.

Naeratades oma erutuse üle läks ta nüüd magama, sellevõrra õpetatud, et vaimseiks pingutusiks vajatakse värsket pead.

Järgmisel hommikul, pärast seda, kui loomad olid toimetatud ja toad kraamitud, ei võtnud Saima ühtki tavalist kodutööd käsile, vaid otsustas enne kõike saada valmis oma kavatsatud töökavaga — pärast oleks siis süda rahul. Kuna tal ei olnud aega raisata alustas ta oma mõtisklust, pilk lakkamatult juhitud kellaosutile. Selle tagajärjeks oli, et ta ei saanudki seda sealt enam eemaldada ja selleasemel, et midagi mõtelda kergesti ja kiiresti, jäid kõrvad aralt kuulatama, kas ema ei tule köögiuksest ega leia teda logemas päise päeva ajal. Sest millega mõdetakse kellegi tublidust talipäeva jooksul teisiti, kui sellega, et teda päev läbi virgasti tööle leitakse?...

Nii mõõduisid ka järgmised päevad ja õhtud. Saima ei teadnud lõpuks, kas ta ei oska valmis saada oma kavaga või ei saa ta seda sellepärast, et teda seejuures kogu aeg häiritakse. Ta ei oodanud kodustelt erilist vastutulekut ja poolehoidu oma seltskondlike ürituste vastu, ent ta tahtis siiski viia järjele, seda, mida oli alustanud ja oli nüüd mures, kuidas saada enesele piisavalt aega kõigeks ning sooritada ometi koduski, kõik, mida talt oodati, hästi ja kiiduväärselt.

Selles mures ta muutus aga liialt kiirustavaks ja hajameelseks. Kodutööid tehes tegelesid mõtted poolikute kavatsustega teisel. See hakkas juba silma teistelegi. Lehma söötes unustas ta kord lammastele heinu rykamast. Vaesed loomad karjusid näljahädas terve söögivahe. Kangakudumisel juhtus tal lamisega viperusi.

Emagi ei suutnud enam hoiduda talle märkusi tegemast:

„Kui sa ikka tahad maale jääda ja maatööd teha, siis sa peaksid küll selle mässamise vähemaks jätma! Näed ju ise küll, kuidas sul nüüd mõtted laiali — mis tööd sa niimoodi teed? Hea küll! — seekord sa jätsid lambad söömata, järgmine kord jäta sead — mismoodi nad siis kasvama peavad? Siin ei aita midagi, kui sa õpid sigadekasvatusest ja loomatervishoiust. Kui sa looma söömata jäta, siis...“

Saima oli haavunud.

„Ah, ema, jäta juba! Sa tead küll, et ma seda meelega ei teinud. Selle ühe korra pärast ei maksaks nii pikka juttu ajada!“

Ent see kõnelus mõjus temasse nii, et ta järgmisel õhtul otssi üles vana pedagoogi, kes omas aastakümnete kogemusi seltsitöös ja kõneles temale oma kavatsusest uue õpingi asutamisel ning palus, et see oma kogemustest nõu annaks, mida nad peaksid seal tegema ja kuidas oma töö seadma...

Selle tagajärjeks oli, et ta juba paari nädala pärast võis minna uue ringi asutamiskoosolekule.

See oli tähtis sündmus, ent ometi juhtus nii, et Saima ei saanud sellest tunda vähi- matki rõõmu ega uhkust.

(Järgneb)

Erna Abrams

Talipäevadelt

Rakveres, Järva-Jaanis, Tallinnas

Sisult ja korralduselt eriilmelised, nagu tänavused talveilmadki, on olnud ka senitoimunud ÜENU maakondlikud talipäevad. Kuigi nende korraldamisega ÜENUs alustati alles läinud aastal, on siiski rõõmustav, et talipäevade sisustamisega pole satunud šablooni, vaid iga Keskkorraldus on neid kavastanud iseseisvalt, nagu see sobib ÜENU omaalgatuslikule joonele.

Talipäevade vajalikkust näitab arvukas osavõtt, nagu ka asjaolu, et ÜENU algatatud, see kokkutuleku vorm on võetud kasutusele teistegi organisatsioonide poolt.

Lääne-Virumaa talipäevad toimusid Rakveres 4. ja 5. märtsil. Talipäevade kava koostamisel oli Virumaa Keskkorraldus jälginud uudset ja seni vähekasutatut moodust. Töö oli mõlemal päeval korraldatud õpiringide töökoosolekute alusel. Tabati kaht ülesannet korraga: anti osavõtjatele praktiline õppetund õpperingi alal ja haarati ühtlasi ÜENU huvialasid ja päevamuresid mitmekülgset ja põhjalikult mitteväsitaval kujul. Ka käsitatavad teemad: „Noorsoo organiseerimise alused“, „Juhtkonna kriis“ ning „Maateatri päevamured“, nagu ka Neeme Ruusi sissejuhatav referaat: „Õpiringide osa vabaharidustöös“ olid hästi valitud ning haarasid ÜENU aktuaalseid probleeme. Iga teema juures peeti kaks sissejuhatavat referaati, millele järgnesid esindajate sõnavõttud, mis eranditult olid elavad, nii et hoolimata loobutud lõunavaheegadest ja kahest tööpäevast ajast tikkus tulema nappus. Kokku oli tulnud umbes 45 osavõtjat-juhti 18. ümbruskonna ÜENU osakonnast. Kokkutulemine oligi mõeldud juhtkonnale ning vastas Rakvere ümbruskonna ÜENU osakondade vajadustele. Rakvere ümbruskonnas on palju elujõulisi, suure praktika ja tööhulgaga ÜENU osakondi ning kauaaegse seltskondliku kogemusega noorsoojuhte. Saadikute poolt rõhutati korduvalt selliste kursus-talipäevade sisukust ja tulukust. Töökoosolekuid juhtisid meie õpiringide liikumise paremad asjatundjad — riigivolikoguliige Neeme Ruus ja Haridusliidu konsulent Karl Laane.

Päevad algasid laupäeval kell 11 Rakvere rahvamajas. Avasõna ütles keskkorralduse esimees Enn Maltre, tervitas A. Meikop. Sissejuhatavas referaadis märkis N. Ruus meie rahva elavat taht ja võimeid teatri- ja pidude alal korraldamisel, kusjuures teatri arendamise alal oleme vahest esimesi rahvaid maailmas. Kuid nende alade korraldamine üksi ei rahulda. Maainimese vaimse elu mitmekesistamiseks on eriti põhjamaadel levinud õpiringide tööviis, milline töövõte on levinemas meilgi.

Järgnesid töökoosolekud, kus noorsoo-organiseerimisest refereerisid A. Meikop ja A. Sikka ning juhtkonna kriisi küsimusist A. Raudsepp ja O. Uudeküll. Sõnavõttud meie maanoorsoo püüdmiste ja ideede üle olid spontaansed

Piltidel ülalt alla: Vändra, Rakvere, Järva-Jaanis ja Tallinna talipäevadest osavõtjad.

ja elavad. Avaldati rahulolematust tänapäeva sihituse ja suunapuuduse üle. Tundub teatud ideede kriisi nii kogu maailmas kui ka Eestis. Selle mõjutusel tundub ka noorsootöös teatud sisemist hallust ja ükskõiksust. Sõltuvalt sellest tunneme noorsootöös ka juhtide kriisi, mis mitte niivõrd pole juhtide kui juhtivate ideede kriis. Seda enam rõhutati tänapäeva noorsootöö tähtsust. Organisatsiooni raamistikus on siiski noore sisemine kujunemine saanud teatava suuna ja keskenduse. Eriti on ÜENÜ oma laialiste tegevusharude ja ringidega sobiv koht juhtkonna kasvatamiseks. Siinjuures tuleb ühelt poolt võidelda noorte enese liigse alahindamisega, teisalt ka üksikute ülehindamisega. Kriis organisatsioonides ja juhtide põllul valitseb seni, kui puudub ühine koondav, vaimustav ja kõikihaarav idee. ÜENÜ-s on selleks aastate jooksul olnud omariikluse ja omakultuuri püüdlused, mis praegu peaksid keskenduma meie riikluse idees.

Pühapäeval olid kõneluste tulipunktiks maateatri ja maapidude küsimused. Referentide pr. L. Väinaste ja O. Toominga ettekanded olid väga huvitavad ning sõnavõttud nende kohta elavad. Loodame ettekantud referaadid hiljem avaldada „E. Nooruses“.

Talipäevade lõpul toimus ÜENÜ Lääne-Virumaa keskkorralduse üldkoosolek. Töökavva võeti suvipäeva ja spordipäeva korraldamine ning osakondade tegevuse elustamine ja süvendamine. Praegu kuulub ÜENÜ Lääne-Viru keskkorralduse piirkonda 46 osakonda umbes 2200 liikmega.

Uude keskkorraldusse valiti: E. Maltre, H. Sirelpuu, A. Sikka ja A. Raudsepp Rakverest, pr. L. Väinaste Aasperest, V. Veeborn Neerutist, O. Tooming Toolsest, A. Tammaru Aluverest, R. Umelas Kiltisist.

*

Järvamaa talipäev toimus 12. märtsil Järva-Jaanis. Päeva avas keskkorralduse esimees E. Marmei, tervitades eriti noorteenõuniku J. Maisma ÜENÜ noorte keskele tulekut.

J. Maisma tervitas koosolejaid Haridusministeeriumi, noortejahi ja enda nimel, soovitades tegutseda enne vähem, kuid siis juba põhjalikult kogu arusaamisega tungida igasse eluavaldusse, mis oleks kasulik igale noorele isiklikult ja mis tuleks kasuks meie riigile ja rahvale.

A. Meikop tervitas Keskjuhatuse nimel, ütles märkides 12. märtsi suurt tähtsust meie

riigielus. E. Marmei ettepanekul otsustati toleaeagsetele ja praegustele riigijuhtidele saata tervitustelegrammid, mille järele lauldi ühiselt ja võimsalt: „Õitse maa ja müha meri.“

Maateatri ühingu esimees hr. Ahermaa kõneles maanäiterühmade tegutsemise ülesannetest ja võimalustest ja näitas kui suurte sammudega „teatritöö“ maal viimasel ajal on arenenud.

Arutati töökava, kus eriti karskustööle tahtakse osutada suuremat tähelepanu.

Uude keskkorraldusse valiti K. Saar, A. Aherma ja R. Olup Tamsalust, E. Marmei Karinult, H. Krull Karedalt, R. Talvik Selikülalt, S. Koov Vitsutist, M. Saluste Jalgsemalt, E. Tammjärv Naisteväljalt, R. Keermaa Rakest ja H. Piirsalu Kuksemalt.

Koosolekust võttis osa 172 Järva üenülast, peale selle veel külalisi teistest maakondadest, kokku 218 isikut.

*

Päeva jätkuna toimus pühapäeval samas rahvuskultuuri õhtu, mis kõigiti õnnestus, kujunedes isegi hoogsaks ja meeleolukaks. Peale O. Uudekülli, E. Marmei ja A. Meikopi sõnavõtte esines ÜENÜ Karinu osak. laulukoor meeldivate lauludega O. Arviste juhatusel. ÜENÜ Tamsalu osakonna koolitatud kõnekoor A. Aherma juhatusel esitas haaravalt proloogi vabadusele eestlaste ajaloo taustal. Vahepaladega esinesid rahvapillimees Peeter Piilpärk ja rahvalaulik Aleksander Jürgens. ÜENÜ Tamsalu osak kõnekoor esitas huvitava massdeklamatsiooni „Raudtee“. Rahvarõivaste demonstratsiooni juhatas prl. Piret Kalme. Rahvatantse esitasid Tamsalu osakonna rahvatantsijad prl. Riipulki juhatusel, kandlel saatis E. Tammjärv. Võimlemisettekannetega esinesid ÜENÜTO põrandvõimlejad H. Kadaka juhatusel. Kuigi võrdlemisi pika eeskavaga, ei muutunud õhtu oma vahelduse tõttu sugugi igavaks, vaid näitas ilmselt, kuivõrt väärtuslikku meelelahutust võime tänapäeval pakkuda, toites end eeskätt oma rahva rikkalikest ilutagavaradest. Saal oli noortega viimse võimaluseni täidetud ja kordamisi nõuti korduvalt.

*

Erinevaimeline oli ka 19. III korraldatud Harjumaal talipäev Tallinnas. Ametlik osa puudus täiesti, kuid selle eest oli kõnede osa eriti sisukas ning demonstratsioonide osa huvitav.

KINGSEPA POLKA

Kandlil Peeter Pülpärk

Paartants meestele. Tantsu demonstreeris 1939. a. jaanuarikuus torupillimees Peeter Pülpärk, Jõelähtmest, praegu elab Tallinnas. Kingsepa polkat on P. P. õppinud 1922. a. Tallinnas Eesti Rahvamuuseumi ringreisi tege- lastelt.

OSAVÕTJAD: vaba arv meespaare.

ALGASEND: paarilised kodarjoonel kõrvuti, ringis nägudega vastupäeva.

LÄHTEASEND: paarilised pöörduvad kodarjoonel näotsi ja võtavad valsivõtte.

A-osa: Tantsitakse 15 takti hoogsat polkat (läti polkat). See poiss, kes on lähteasendil seljaga ringi keskme poole algab vasaku jalaga tema paari- line aga parema jalaga. Iga takti I osal tehtav samm on rõhuline ja suure tõstega, s. o. vastav jalg takti I osa sammuks tõstetakse üles eelmise takti IV osal, kõverdades ette-üles tõstetavat jalga põlvest peagu täisnurk- selt, samuti ka põlast — juhtides var- bad ülespoole. Koos jalatõstega painutatakse kere ülestõstetud jala suu- nas samaaegselt tõstes ka samapoolset õlga (pilt nr. 1). 16. taktil vallandu- vad paarilised ja laskuvad paremale

Pilt nr. 1.

põlvele, jäädes ringjoonel näotsi (pilt nr. 2; taktid 1—16).

B-osa: Asetades rusikas vasaku käe vasakule põlvele lüüakse rusikas pa-

Talipäeva avas keskkorralduse esimees dr. V. Johanson, kes kõneles kriisinähtustest kultuurelus.

Tervitusi Haridusministeeriumi poolt tõi päevale noortejuhataja kol. J. Vellerind.

Pikema kõnega esines dr. O. Loorits, peatudes kultuurvarade vahendajate juures. Laiematele rahvahulkadele vaimuvarade vahendajaid on tekkinud palju. Tähtsat osa siin etendab meie haritlaskond, kuid eriti maal tikub see osa jääma nõrgaks, kuna ka haritlaskonnas võib märgata massistumise tendentse. Raamatukogude koosseis jätab soovi. Rahvas loeb palju, kuid valik on kehv. Maakultuurinähted nõuavad põhjalikku selgitamist.

A. Meikop esitas ülevaate ÜENÜ olukorrast Harjumaal. Siin teotsevad ÜENÜ vanemad osakonnad, kokku 50. Neist on maaosakondadel praegu 2500 liiget. Kokku kolme linnaosakonnaga tõuseb liikmete arv 4000. 20 aasta jooksul on ainult Harju maosa- kondadest käinud läbi 12500 noort.

ÜENÜTO põrandvõimlejate ettekandeid H. Kadaka juhatusel, ÜENÜ 20. a. pidustuste harjutusi prl. E. Käppa juhatamisel, rahvatantsu ettekandeid Ullo Toomi ja rahva- rõiva demonstratsioone Piret Kalme juha- tusel jälgiti suure huvi ja tähelepanuga.

Päevale oli tulnud üle 200 Harjumaa noore 29 Harjumaa osakonnast.

A. Meikop

Pilt nr. 2.

rema käega sellele kaks korda („tikutamine“). Löögid on 17. takti I ja III osal (pilt 2). Seejärgi viiakse küünarliigendist kõverdatud käed ette rinna kohale ja tõmmatakse sealt mõlemad käed korraga küljele laiali („õmblemine“, pilt nr. 3), 2 korda (18. takti I ja III osa).

Pilt nr. 3.

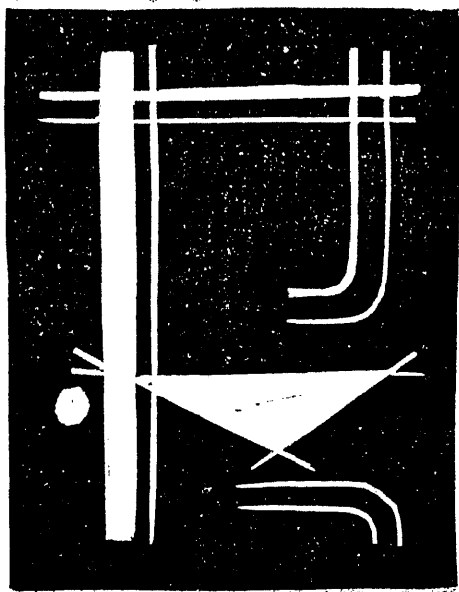
Pilt nr. 4.

Nüüd asetatakse vasak käsi vasakule põlvele, aetakse keel suust välja ja tõmmatakse serviti parema käega üle näo otsmikust kuni rinnani („nahavenitamine“, pilt nr. 4), 19. takti I ja III osal. Järgmisel taktil tehakse samad liigutused vasaku käega (20. takt I ja III osa) parem käsi toetub paremale küljele. Kõik eelpool kirjeldatud tegevus (tikutamine, õmblemine ja nahavenitamine) kordub 3 korda. Taktid 21–32.

32. takti lõppedes tõusevad tantsijad püsti ja võtavad kas alg- või lähteasendi vastavalt sellele, kas lõpetatakse tants või korratakse.

U. Toomi

O. MIKIVER: * * *

LINOOLILÕIKUR

See sündis, kui uus päike sulle koitis
ja tulijoonten algas kümbelus,
et välismaailm viimses leegis loitis:
sull' voolas soontest värsket ümbrust
ja uuest mullast haljaid võrseid sirgus,
pääd päikesesse, juured tules.

Su pilku haaras nägemuslik kirkus,
lõid mahljasse linooli sule
ja kuulutasid uue korra algust.
Joont helisevat, hõrgast pinda
sa lõikasid ja säde kuumas rinda;
sind jumal juhtis, sina — varje, valgust.

Nii süüvisid, ei vahet töö ei lelul,
sa kahe mõõtme jumalikku valda,
kui teised õnnelikult üle kalda
end kukutasid voogu ajalisse (elu).

I. MIKIVER

Ülevaade lugejaskonna vastustest auhinnalisele ankeedile

Meie ajakirja jõulunumbriga väljasaadetud auhinnaline ankeet leidis lugejaskonnas ootamatult head vastukaja. Ankeedile on vastanud ligi kolmsada lugejat ja tellijat.

Loomulikult on maitset väga erinevad. Nii rohkearvuliselt vastatud ankeedist selguvad aga siiski teatud maitsegruppide enamused ja need ongi olulised.

Olgu nimetatud, et ajakirja kaastöölised, usaldusmeestele ja ÜENÜ osakondade juhtidele korraldati selle ankeediga paralleelselt teine, pisut üksikasjalikum. Selle tulemused on ühtelangevate küsimuste osas sarnased auhinnalise ankeedi tulemustele, kuigi vastajaskond oli erinev.

Alamal on lühidalt kokku võetud ankeedi vastused. Aastakäigu (1938) ilmunud artikleid oli kokku 143. Nendest on lugejad parimana nimetanud 45-t. Eks see ole küllalt iseloomulik maitsete erinevuse suhtes?

Enam kui kümnele lugejale on meeldinud 7 artiklit, mis „häälte“ arvu järgi platseeruvad nõnda:

1. Jaan Kross: Kas ja miks tänapäeva noorsugu pole idealistlik 27
2. Aino Kallas: Raamatu saatust 21
3. Dr. H. Moora: Omakultuuri alustest ja kandjaist 19
4. Magda Pihla: Meeldivaid jooni A. H. Tammsaare loomingus 18
5. A. Keller: Noorsootöö tõus ja ÜENÜ osa selles 13
6. V. Luhasoo: Juhan Liivi radadel 12
7. Ilmar Mikiver: Kehakultusest ja kehakultuurist 10

Järgneb 11 artiklit, mida on parimana nimetatud 5—10 korda ja 27 artiklit 1—4 korda.

Järjekorras enammeeldinud artiklite autoreiks on R. Kulpa, dr. O. Liiv, A. Tamm, O. Tooming, L. Ugar ja R. Viidalepp.

39-st luuletusest, Eesti Nooruses 1938. avaldatust, on eri lugejad parimaks pidanud 28-t. Lugejatele kõige enam meeldinud autoreteks on Ivar Paulson (75 „häält“) ja Hendrik Adamson (42). Sellele menu põhjuseks on osalt muidugi asjaolu, et neilt autoreilt on ilmunud suhteliselt kõige enam luuletusi.

Parimaiks luuletusteks on nimetatud järgmisi:

1. Ivar Paulson: Jõulupoem 27
2. Hendrik Adamson: Oordi haul 25
3. Joh. Naaris: Jõuluõhtu 24
4. Ivar Paulson: Võidupühaks 15
(Sama palju on nimetatud ka Juhan Liivi aforismet)
5. K. E. Sööt: Aimdus 13
6. Ellen Nõmmann: Kadunud kodu 12
7. Ivar Paulson: Sonette tööst 12
8. Iisi Helmes: Veel suvi on 11

Üksmeelsed on olnud lugejad avaldatud juttude hindamisel. Ligi 50% on aastakäigu väärtuslikema jutuautorina nimetanud Erna

Abramsit. Üksikud jutud lugejaskonna poolt antud atestatsiooni alusel on „väärtuse“ järjekorras:

1. Erna Abrams: Laasemäe ja Meeta 79
2. Elmo Ellor: Poeg 39
3. Erna Abrams: Võlanõudja 31
4. Joh. Ruven: Kusti jõulud 18
5. Erna Abrams: Lõpuklass 15
6. Emma Liiv: Silt 15
7. Kaarel Murdel: Kaaslane 12

Eesti Nooruses avaldatud 68 reproduktsioonist mitmesugustest kujutava kunsti teostest on meie lugejatele meeldinud 36. Siingi on maitset erinevad. Domineerivalt meeldivad olid järgmised pildid:

1. Ants Laikmaa: Linnamäe Lemmi 42
2. Ed. v. Gebhardt: Eesti talumees 28
3. Kristjan Raud: Kalevipoja sõit 27
4. H. Moosel: Heinalised 18
5. A. Bergmann: EUS-i saali pannoo 12
6. O. Eslon: Viimsi 11

Küsimusele, milline kuulutus Eesti Nooruse aastakäigus avaldas lugejatele kõige positiivsemat mõju (kuulutaja suhtes) on antud vastused jällegi võrdlemisi üksmeelsed. Vastuste järele on mõjukamaiks kuulustesteks olnud järgmiste firmade omad:

1. ETK 114
2. EEKS-MAJA 48
3. Tekla 27
4. Noor-Eesti 21
5. Saku õilletehas 13
6. Klišeetööstus Rebane 10

Edasi on 5—10 „häält“ antud firmadele „Rahvaülikool“, „Uus Eesti“, „Estotruk“, „Maa Hääl“, „Põhjala“, „Singer“, „K/ü. Loodus“, „ARE raadio“ jt.

Suuremale osale lugejaist on meeldinud kõige enam nr. 12 illustratsioon (161); selle kõrval on nimetatud veel nr. 3 (24 korda) ja nr. 7 ning nr. 11 (kumbki 21 korda).

Parimaks numbriks peavad 138 lugejat jõulunumbrit, 51 lugejat omakultuuri numbrit (nr. 3) ja 12 lugejat nr. 1-t.

Tasuks vastamise vaeva eest loositi lugejate vahel välja 30 raamatut. „Võitjate“ nimestik on avaldatud meie eelmises nr-is. Preemiad saadetakse võitjatele välja koos käesoleva E. Nooruse numbriga. Firma ETK eriauhind tema kuulutustele „hääletanud“ ankeedivastajatele langes N. Laanemäele Elistverest. Auhinna võib võitja ise valida ETK toodete hulgast.

Toimetus tänab lugupeetud tellijaid ja lugejaid rohkearvulise vastamise eest. Vastused on kasulikeks näpunäiteiks meie edasises töös.

H. T.

USA JA SSSR'i NOORSUGU

1. USA.

Kui meenutame E. Nooruses nr. 1 avaldatud mõtteid noorsoo kohta Inglismaal ja Prantsusmaal, siis moodustab Ameerika nooruse olukord hoopis uut peatükki. Nagu tõendab seda meieni jõudnud kaja, ei olnud murrang moraalsel alal, mis järgnes kõige põrimusliku pudenemisest sõja sunnil, kuski nii tugev, kui nimelt Ühendriikides. Ameerika elu sinna maani iseloomustav puritanism varises täielikult noores põlvkonnas (milleks muide palju kaasa aitas vaimustusega arendatud tehnika alkoholikeelust möödahiilimise alal).

Ameerikast lähtudes on vallutanud kohunik Lindsay raamatud, ta „moodsa noorsoo revolutsioon“ ja ta sõprusabielu propaganda maailma. Kui Lindsay aastaid hiljem taipas, mis ta oli teinud, võttis ta kõik tagasi, mida ta seni oli esindanud nooruslike „vabadustena“. Tänapäeval vaigitakse Ameerikas kohtunik Lindsay'ist!

Ameerikatki rõhub majanduskriis, mis on haaranud kogu ameerika elu ainelisest ja eriti psühholoogilisest küljest, nimelt noorsoo. Ameerika noorsookomitee juhataja dr. Rainey on avaldanud õige pessimistlikke järeldusi. Veerand „kogu Ameerika“ rahvastikust, umbes 30 miljonit, koosneb aastakäikudest 12 ja 24 vahel. Nende hulgas on üle 5 miljoni noori, kes on küll lõpetanud kooli, kes aga pole pääsnud töö juure, pole pääsnud tööprotsessi, keda ei suudeta sinna mahutada. Õigusega ütleb Rainey, et siin pole tegu sugugi ainult majanduslikku iseloomu kandva probleemiga — aastast aastasse kasvab nimelt kõrgemate õpistute kullastajate arv, ja seejuures ei leiduvat ühelgi kutsealal ligilähedatki võimalust kõigi lõpliku haridusega noorte inimeste mahutamiseks. Noorsoo „kriminaalsuski“ on Rainey järgi tõsiseks küsimuseks: 1935. a. esimesel kolmel veerandil olevat kolmandiku kõigest kriminaalõiguslikult jälitavatavatest deliktideist sooritanud noored (alla 25. eluaasta): võrdlemisi kõige rohkem oli 19-aastaseid roimareid.

Ei ole raske joonistada süngetes toonides peetavat pilti ameerika noorsooelust, eriti sellest elust suurlinnade jõukas kihis. Keegi indlane, nimega Kanhaya Lal Gauba, kes on õppinud Ühendriikides, on kirjutanud raamatu oma kogemuste üle Ameerika noorsoo keskel. Selle raamatu on indlane kirjutanud paarikuks ja vastuseks ameeriklanna Catherine Mayo meilgi tuntud ja loetud raamatule „Mother India“, raamatule, mis sisaldab India sotsiaalsete pahede mustavärvilise kirjelduse. Indlane ise ütleb oma raamatu kohta: „Olen Ameerikat kirjeldanud nii, nagu Catherine Mayo tegi Indiaga, iga sõna, mis ma kirjutasin, on tõde.“ Märkimisväärt on juba pealkiri, millega ta varustas oma raamatu: „Unch Sham (Uncle Sam'i asemel), The strange Tale of a Ci-

vilisation run Amuck“. Niisiis Lal Gauba järgi — tsivilisatsioon, mis hulluna ise tormab hukatusse! Indlase kibestunud suhtumust seletab ta raamatu protesteeriv iseloom, aga algusest lõpuni jääb ta truuks meetodile, et ta tõendab Noor-Ameerika häbematu materialismi ja nimelt seksuaalismi ameerika autorite, majandusteadlaste, poliitikute, arstide ja ka naiste osundite varal. Sellele kõigele lisab ta seda, mis ta isiklikult on näinud ja kuulnud.

Et USA noorsoo hulgas valitseb veelgi suurem kriis kui vanas Euroopas, võib olla õige. Igatahes tuleb esialgu veel hoiduda kindlast otsusest. Eriliseks ameerika paheks, millest ka noorsugu ei või jääda puutumata, on lame, tühises tsivilisatsiooni mõistes rahuldav ameerika õnnelikkuseõpetus. Isegi Ühendriikide põhiseadus mainib inimõigustena: elu, vabadust ja õnnepüüdlemist („pursuit of happiness“). Seda pole just palju võrreldes euroopa vaimuilmade ideede võitlusega. Ameeriklasele on võõrad kõik suured ideoloogiad.

2. SSSR.

Bolševistlikul Venemaal tahetakse — vastavalt marksismi maailmaevangeeliumile — anda noorsoole kollektiivne hing kollektiivse majanduse teenistuses. Stalin töötas noorsoole kunagi „rõõmsat ja õnnelikku elu“, ent noorsugu mõistis seda elu kõigepealt nii, et kool on pahe, mis tuleb kaotada, sest bolševistlik riik vajavat „tegelikku tööd ja revolutsioonilist tegevust“, mitte aga tarbetut teadust. Mees- ja naisõpilased koos teiste noortega kuni 23-aastase vanuseni organiseeriti n. n. Komsomol'iks (komsomol'likuks noorsooliiduks), ja see organisatsioon oli siis palju tähtsam kui kool. Tulemuseks oli harimatus koos metsistumisega; seda täiendas enesestmõistetav nõue, et noorsool on õigus kaasa otsustada poliitikas. Komsomol'i ja noorte ulakate vahel, kes häirisid tänavate julgeolu, oli piir kaunis ähmane.

Isegi bolševistlikkude mõistete kohta muutus olukord peagi nii võimatuks, et Stalin a. 1935 keelas diktaatorlikult komsomollastele poliitilise tegevuse ja avaldas koolidele uue, otse „tagurlise“ korralduse. Kõigepealt keelati selles korralduses, nõuda vanemalt „teisi kui vaid seaduse poolt ettekirjutatud“ dokumente ja andmeid. Sellega polnud nüüdsest peale enam lubatud nuhkida vanemate poliitilist minevikku või keelduda last vastu võtmast ta mitteproletaarse päritolu ettekäändel: tõend hilise arusaamise kohta sellest, et ka bolševistlik riik ei saa loobuda olemasolevast, vanast ja põlualusest kodanlikust kihist põlvnevast, noorsoo arukuse pärusest. Peale selle seati jälle sisse koolitunnistused ja vana koolimunder, nagu seda varem oli kantud; maksma pandi „karm ja südametunnistlik distsipliin“, viisakas käitumine õpetajate, seltsikute ja ülemuse suhtes.

3. ULDIST.

See koolikorraldus lõikas sügavasti bolševistliku noorsoo „vabadusse“ ja tekitas noorsoo ridadesse salajase, kibestunud opositsiooni Stalini vastu. Vene noorsoo lõöksõnaks on „realism“, ja selle all mõistab ta vabadust, talitada oma heaksarvamise järgi koolis, perekonnaelus, sugupoolte läbikäimises jne. Erandiks teatavas mõttes on militariseeritud ja distsiplineeritud noorsooliidud. Käsutatud ja lavastatud marssimised-väljaastumised rahvusvahelise proletariaadi noorsoopäeval (1. septembril) haaravad öeldavasti küll „socialismi noort intelligentsi“, aga tegelikult on meil siin tegu vaid sunnietendustega. Selles ei muutu midagi, kui mõni komsomoljuht, kes hiljem on kadunud teadmatusse (Luk ja nov) suuresõnaliselt kinnitab, et noorus on tulnud tänavale selleks, et „tõendada oma piirritust armastust ja ustavust „meie“ suurele Stalinile, ja et teda tänada oma rõõmsa ja õnneliku elu eest.“ Stalini keeld komsomollastele, poliitikat harrastada, ja ta katse, taaselustada õppe- ja koolidistsipliini, põlvevevad kogemusest, et noor nõukogude järelkasv osutab jämedaimat oskamatus astumisel tegelikku ellu. Eriti pahandab see juhte põhjusel, et nõukogude majandus esitab järjest uusi tehnilisi nõudeid.

Uued kodukaunistamise võistlused

Möödunud aastal menukalt teostatud esimesed ÜENU kodukaunistamise võistlused leidsid osakondades head poolehoidu ja kutsusid ühtlasi välja tarviduse selliste võistluste jätkamiseks edaspidigi. Nüüd ongi kavatsusel kevadel välja kuulutada uued võistlused. Need teostuksid osakondade vahel avalike hoonete ümbruse, avalike platside ja üldsuse poolt kasutatavate teede äärte jne. kaunistamiseks. Üksikasjalikud tingimused teatatakse osakondadele lähemal ajal.

Võistluste lõpptähtpäevaks määratavat kuuldavasti 1941. a. juunikuu algus.

Kirjandusvõistlused XX ap. puhul

Keskjuhatus on otsustanud välja kuulutada kirjandusvõistlused kahel järgmisel teemal: 1) „ÜENU N. osakonna tekkimise põhjused, arenemine ning mõju ümbruskonnale“ ja 2) „Kuidas viia noorsootööd suuremale edule“.

Auhindasid on kolm, üks esimene (kr. 50.—) ja kaks teist (ä kr. 25.—). Võistlustööde esitamise tähtajaks on 1. august 1939.

Võistlus on huvitav sellepolest, et esimesele teemale loodetakse vähemasti üht kirjutajat igast osakonnast. Neist töödest selgubale teenekaimale ja mõjukaimale osakonnale oma ümbruskonna suhtes antakse eriauhinnaks tunnustuskiri ja 30 krooni väärtuses raamatuid. Nii on siis iga osakond otseselt huvitatud sellest, et tema liikmeskonnast mõni asuks võistlustööd sellele teemale kirjutama. Kirjanduse Kesктоimkond on teinud osakondadele ettepaneku välja panna oma poolseidki auhindu oma osakonna liikmeile, kes esimesele võistlusteemale kirjutavad. Mainitud tööd omavad ju

Vaevalt leidub tänapäeval rahvast, kel puuduks noorsooküsimus.

Õige huvitav on Reinhold Schaireri väike raamat: „Not, Kampf und Ziel der Jugend in sieben Ländern“ (Noorsoo häda, võitlus ja eesmärk seitsmes riigis), nimelt Rootsis, Norras, Taanis, Inglismaal, Itaalias, Prantsusmaal ja Helveetsias. Schairer kirjutab noorsoo vaimsest ja hingelisest võitlusest „eilse ja homse maailma“ vahemaal, ja ta mõtleb selle all meie elutingimuste suurt muutumist, meie ainelist tegevusvabaduse kitsenemist maailmasõja ja maailmakriisi mõjul. Mis ta ütleb, väärrib lugemist, aga ta mõtteid on vaja arendada ainult poliitilises suunas, sest alles siis selgub noorsoo kutsumus plastilisemalt.

Noorsooküsimus puudutab sügavalt probleemi, kas elame üldise kultuurimurrangu ajajärgul või mitte. Vaevalt otsustab selle küsimuse tänapäeva juhtiv põlvkond, võibolla ka mitte tänapäeva noorus. Ja kes oleks võimaline sellist suurt põhiküsimust lahendada? Olevik võib taibata vaid teatavaid üksiknähte.

H. Haljaspõld

suurt väärtust ka ÜENU ajaloo materjalina, ja seda rohkem, mida enamast osakondadest niisugused tööd esitatakse.

Täpsed võistlustingimused avaldatakse ringkirjas ja ajakirjanduses.

ÜENU Valgamaa Keskkorraldus

Valgamaa osakondade töö koordineerijana ühtlustajana, ja suuremate ürituste läbiviijana kutsuti ellu 5. veebr. s. a.

Asutamiskoosolekust võtsid osa Laanemetsa, Kuigatsi, Helme ja Valga osakonnad.

Koosolekul valitud juhatus peale ametite jaotust kujunes järgmiseks: esimees Rudolf Kuus — Valga osak.; abiesimees R. V. Mikelsaar — Helme osak.; kirjatöimetajaks Vaho Uhtjärv — Valga osak.; abikirjat. Hilda Kõomägi — Laanemetsa osak.; laekur Herman Tõnisson — Helme osak.; abilaekur Rudolf Laul — Valga osak. ja varahoidjaks Hugo Tiisler — Kuigatsi osakonnast.

V. U.

Väandra noored Riisiperes.

UUDISEID ÜENÜ-st

ÜENÜ Eesti Mängudel

K. a. juunikuus toimuvatest Eesti Mängudest võtavad ÜENÜ osakonnad elavalt ja arvukalt osa. Kui ÜENÜ esimestel Eesti Mängudel (1934) andis tegelaste enamiku, siis on ta ka eelolevatel Mängudel organisatsiooniks, kelle liikmed moodustavad tegelaste suurema rühma. Teadaolevail andmeil on Mängudest osavõtuks registreeritud 122 ÜENÜ osakonda kogusummas 2500 liikmega. Meesvõimlemise kavades esineb 600 üenülast, naisvõimlejatena 550 naisnoorsoolast ja rahvatantsudes 1160 tantsijat (580 paari). Ettevalmistused toimuvad kohtadel praegu juba täie hooga. Ettevalmistustöid juhivad teatavasti Eesti Mängude Võimlemise ja rahvatantsu toimikond Eesti Võimleiate Liidu kaudu.

Lipupäev Sadalas

Alles hiljuti on „Eesti Nooruse“ lugejail olnud võimalus kuulda Sadala (endise Laius-Tähkvere) osakonna uuestisünnist ja tegevusest, mida seal praegu arendatakse (vt. „E. Noorus“ nr. 12 — 1938). Kõigile õnnestumistele lisaks korraldas osakond hea lipupäeva 12. märtsil. Kella kuueks väljakuulutatud algus hilines küll $\frac{3}{4}$ tundi, kuigi plakatitel võis lugeda, et „ÜENÜ Sadala osakonna üritused algavad täpselt“ — aga alguseks oli ka suur saal rahvast täis ja väljapaistvalt arvukas puhkpillide orkester terve koosseisus laval. Vaimulikud laulud selle orkestri saatel kuuldusid võimsatena ja sütitavalt, milleks palju aitas kaasa ka laulusõnade õnnestunud valik. Pärast Torma praosti Kuusiku vaimuliku kõnet andis keskjuhatus esindaja H. Tarand lipu osakonnale üle. Üleandmine teostati traditsioonilise liputöötuse tekstiga, kusjuures osakonna esimees O. Säälik lipu vastu võttis osakonna nimel töötust korrates. Järgnes õnnistamise vaimu-

lik tseremoonia, koguduselaul ja tervitused. Viimaseid oli tähelepanuvõrralt rohkesti, mõned üsna soojad ja südamlikud.

Pärast pisukest vaheaega esitasid 2 orkestrit (puhkpillid ja nn. „salong-orkester“) muusikapalu, mis andsid tunnistust asjatundlikust ning usinast ettevalmistusest. Osakonna noor rahvatantsutrupp esitas menukalt 3 rahvatantsu. Kolmevaatuslik näidend (Rauniku „Õnnestunud manööver“) pakkus sõdurinalja niivõrd ohtrasti, et peo eeskava alles kella kaheks lõppes. Niivõrd kui näidendi üsna mannetu tekst võimaldas, oli esitus ja lavastus väga häa. Peale kolme reamehest peaosalise mängis silmapaistvalt hästi veltveebel. Naisosadele ei saa jagada sama kiitust. Igatahes võiks Sadala osakonna näitetrupp julgesti „külge hakata“ mõnele tõsisemale näidendile — jõude selleks on. Pole mõtet talente ja aega kulutada jantidega.

Osakonna juhatus on tublides kätes ja töö väljavaated tulevikus näivad olevat kindlad ning hääd.

Ettevalmistused XX aastapäevaks

ÜENÜ vanima osakonna asutamise päevaks oli 4. mai 1919. a. Tänavu — 20 aastat hiljem, ei pühitseta kevadel korraldatavate Eesti Mängude tõttu aastapäeva ei mais ega juunis, vaid hilissuvel — augustikuu lõpul. Praegu on käimas sel puhul korraldatavatest pidustustest osavõtjate registreerimine. Mees ja naisvõimlejaid on osakondadest seni üles antud ligi 1000. Ka rahvatantsijate-osavõtjate arv on umbkaudu sama suur. Laulukooridest on juba ligi 60 registreeritud. Ettevalmistused kohtadel võivad tegelikult alata mõne nädala pärast, kui praegu trükkimisel olevad harjutuste ja tantsude kavad osakondadele kätte on saadetud. Senise meeoleu järgi otsustades võib pidustustele eeldada hääd kordaminekut.

ÜENÜ Valgas 15. aastane

ÜENÜ Valga osak. juhatus. Istuvad vasakult: abiesimehed Rud. Kuus ja Vold. Kastor; kirjatoimetaja Erna Kukrus; esimees Vold. Laar, varahoidja J. Sarapuu; dekoraaator (koopteeritud) Sõõro; abikirjat. Alo Kärt. Seisavad, vasakult: laekur Karl Tints; näitejuht (koopst.) Jul. Lee; majavanem Leo Laurits; abilaekur Ilmar Uibopuu; propagandajuht Vaho Uhtjärv ja abikirjatoimetaja Rudolf Laul.

Valgas ulatuvad ÜENÜ liikumise alged tagasi 1919. a. 14. aug-ini, mil Aug. Kõomägi palus „põhjuskirja“, seletades, et Valgas olvat noorsoo koondise järele suur vajadus. Ei ole teada, kas on saadetud hra Kõomäele materjale, aga kindel on see, et järgmisel aastal tekib samane kavatsus hra H. Arask'il — kellele aga saadetakse materjalid välja. Tegelikult noorsoo organisatsiooni ellukutsumisest ei tulnud midagi välja ja asi jäi soiku. Mõni aasta hiljem võetakse asi uuesti üles keskjuhatusel liikme Ed. Riismanni poolt ja osakond asutataksegi 14. veebr. 1924. a. Esimesse asutavasse toimkonda valiti hrad H. Uksti, H. Illison, H. Kivirähk, J. Kull ja prl. H. Paas. Esimene alaline juhatus valiti aga 5. apr. koosseisus: prld. Treier, M. Tipmen ja hrad J. Kull, A. Otto ja A. Leesik.

Esimesel tegevusaastal oli osakonnal 84 liiget. Asutati mitmesugused tegevusharud ja ringid, mis aga ei näidanud peagu mingit tegevust. Osakonnal puudusid omad ruumid ja aasta lõpuks kuivas liikmeskond 50% kokku. Oli vaikset noiktsemist kuni 1925. a. lõpuni, mil hakati tegutsema pidude korraldamisega. Muretseti laulukoor ja 1926. a. kevadel üüriti enesele ruumid. Nüüd tekkis ka tegevuses tõusu aeg: korraldati pidusid, rahvatantsu kursusi, kirjanduslikke kohtuid jne. Ent kõik need ettevõtted ei tasunud end ja tekkisid võlad. Igat tegevust takistas rahapuudus ja usukaotamine õnnestumisse. Kerkis likvideerimise küsimus. Keegi ei tahtnud olla juhatuses ega töötada ühingu kasuks. 1927. a. sügisel saadi valida uus juhatus ja aasta hiljem oldi niikaugel, et likvideerimise õhkkond ühingust oli kadunud. Oli märgata kavakindlat teotsemist: hangiti osakonnale lipp ja korraldati loterii-allegrii. Ainukese ringina töötas lauluharu hra Eo-

moisi juhatusel. Kuid seegi hoidis elu niipalju sees, et hra Eomoi si lahkudes 1928. a. lõpul jääb jällegi tegevus uue koorijuhhi mitteleidmisel talveunne, millest selle äratav uus 1929. a. valitud juhatus koosseisus V. Lill, H. Odde, E. Siik, E. Kukk ja V. Laar. Hakati korraldama ühingu seesmist õhkkonda: pöörati rohkem tähelepanu seltskonna poolchoiu võitmisele ja ruumide hankimisele. Korraldati jalutuskäike ja võeti osa ÜENÜ X juubelipäevast. Astuti kontakti kohalike koolidega ja asutati näite-, kirjanduse-, spordi-, male-, muusika-, laulu- ja esperantoharud.

1930. a. on osakonna liikmeskond kasvanud juba 162-le ja 1931. a. 224 liikmele, mis on ka kõige kõrgemaks liikmete arvuks. Hiljematel aastatel on see kõikunud 160—200 vahel, 1931. a. kuni käesoleva aastani on elatud töötamise ja korrastamise tähe all. On jõutud välja esialgsest korrastamise staadiumist ja nüüdsest peale on asutud energiliselt ühingu tunnustust otsima ka vanemate tegelaste poolt. Et seda leida, peab iga esinemine olema laitmatu, mis dikteerib noortele enesekasvatuse korralikkusele. Noorsoo ühingu peab valitsema kord „nagu Viipuri sõjakoolis“ — ütles juhatusel koosolekul üks liige... ja selle korra poole sammutakse üsna energiliselt!

Praegu töötab osakonna juures näiteharu, kirjandusklubi, naisharu, omakultuuriharu, kalandusharu, raadioharu, spordiharu ja maleharu. Harud on töötanud intensiivselt.

Möödunud aasta aruanne oli tasakaalus kr. 1075.02 — kusjuures ülejääk kr. 428.57.

1939. a. eelarve võeti vastu tasakaalus kr. 1502.45. Loodetakse saada suuremaid sissetulekuid pidudest kr. 350.—, loterii-allegriist kr. 120.— ja liikmemaksudest kr. 125.—.

Suuremad väljaminekud on nähtud ette turismikodu asutamiseks kr. 390.—. Võlakohustuste katteks kr. 250.—, osak. ruumide üür kr. 240.—, ruumide kütte kr. 130.— jne.

Suuremaks ürituseks on 13. ja 14. mail korraldatav ülevalgamaaline suvipäev, millest on palutud osa võtma kõik ÜENÜ Valgamaa osakonnad ja naabermaakondlikud keskkorraldused ühes osakondadega. Praegu keeb osakonnas kibe töö suvepidustuste ettevalmistamiseks.

Loodame, et see õnnestub ja aitab hoida nooruse lippu kõrgel ja viia osakonda suunatud tähistele poole.

V. Uhtjärv.

Eesti aktus Soome Nuorisoopestos

24. veebruar oli siin Soome südames Paukulas suur peopäev. Päevases õppetöös oli juba selgitusi Eesti riigist ja rahvast. Ja õhtul, algusega kell 19.30 oli aktus „Opisto“ ruumikas saalis. Saal oli päevakohaselt kaunistatud Eesti ja Soome värvidega ja lippudega. Aktuse kavas oli: ühislaul „Heimot“, tervituskõne õpilaselt Arvo Pitkäselt, kes märkis päeva tähtsust Eestile ja ühtlasi Soomele ja ütles tere tulemast aktuse külalistele. Laulu „Vainölan lapset“ järgi õpilased Arvo Pitkänen ja Kusta Šepponen mängisid viiuleil M. Härma laulu „Lauliku lapsepöli“ ja „Eestimaa mu isamaa“. Õpetaja, magister Jouko Paavola esitas katkendeid „Viljandi mässust“. Veel oli õpilastelt deklamatsioone ja ilulugemisi peamiselt Aino Kalda teostest. Esitasin üksiklaulud „Kui kungla rahvas kuldsele a'al“ ja K. A. Hermanni „Minge üles mägede“ Eesti ja Soome keeles ja päevakohase kõne „Eesti muinasajast tänapäevani“. Langedud sangarite mälestuseks laulsime „Ligemal Jumal sul“.

Õpilaslaulukoor laulis E. Võrgu „Eesti lippu“ ja tantsurühmalt oli Eesti rahvatantsude „Tilut-tilut“, „Nelja poari“, „Kiigadi kaagadi“ ja „Tüska polka“ ettekanded. Ettekanded said suure aplausi.

Juhataja hra Ripsaluoma lõppsõnas toonitas, et need hõimused, mis õieti alles vabadussõja aegu loodi on järjest kasvanud. Toonitas, mida on teha meil nüüdseaja noortel hõimutöös ja ühtlasi avaldas lootust, et Eesti saab kaua olla rahus ja õnnes ja mõlema maa noorsugu saab edespidi rakendada enda noorustarmu üha rohkem hõimutööle!

Eesti ja Soome hümnid lõppedes oli jäänud sest aktusest soojemad mälestused ja loodud veel suuremad ja tugevamad sidemed siinsete lahkete ja vastutulelike hõimunoortega.

V. Veeborn

Edukas töötalv Vana-Otepää

Käesolev talvine tööhooaeg on kujunenud Vana-Otepää osakonnas õieti hoogsaks ning mitmekülgseks. Osak. juures 1938. a. sügisel asutatud üldkultuuri- ja põllumajandustoimkonnad koos juhatausega on järjekindlalt igal nelja- ja pühapäeva õhtul kohalikus valla- ja koolimajas korraldanud referaat- huvi- ja tööõhtuid. Et töö ei laskuks pääliskaudsusse, on kogu tegevus jaotatud kolme tegevusjuhi vahel: rahvatants ja mängud — Hugo Halling, põllumajanduslikud küsimused — Arno Konno, üldkultuurilised teemad — Enn Volmere.

Üldsuunaliselt on osak. tegevuskavas rõhutatud ning tegelikult ka püütud täita kaht põhimõtet: 1) et noored enesearendamiseks teeks tõhusat tööd, võttes omale ülesandeid esinemiseks referaatide ja deklamatsioonide ning tegelike tööde alal kodutalus (eriti ajanduse ja kanakasvatuse aladel); et nad ka kaasatutuks rahvatantsu- ja näitetrupis.

2) osak. korraldab kas iseseisvalt või koos teiste kohalike orgidega kõneõhtuid ja lühemaajalisi kursusi, kuhu lektoreina palutakse asjatundjaid väljastpoolt, ka ümbrus-

konnast. Nii toimus veebr. algul kahepäevane kursus aiandusest hra kons. A. Lange'lt; on olnud põhjalikke loenguid Otepää konvendi noortevanemalt hra A. Armolikult põllumajanduslikul alal; O. Tarvit. Üh. esimehelt cand, jur. L. Veskiilt — õigusteaduslikel teemadel; O. Piimaüh. sekretärielt teg. põllumehelt E. Kukelt — põllu. ajakirjandusest; edasi on kavas 1—2 päevased kursused: kanakasvatus hra kons. R. Poola'lt; maaviljakasvatusest kons. R. Klausilt; majandusteadusest uue Otepää valla sekretärielt P. Madissoolt.

Nii on ÜENU Vana-Otepää osak. suutnud ümbruskonna noorte ja vanade silmaringi laiendamiseks mõndagi märkimisväärset teha.

Viimasel peakoosolekul, mis toimus 29. jaan. s. a. valiti juhatusse: esimeheks Peeter Madissoo, abideks Laine Veski ja Karl Kuusk, laekuriks Hugo Halling, sekretäriks Karl Selge, ahiks August Maarits, juhat. liikmeks Paul Tamm. Toimkondade juhatajana kuuluvad juhatusse Arno Konno ja Enn Volmere.

E. V.

Essu-Katela osakonna lipp õnnistati

Pühapäeval 12. veebr. s. a. täitus Essu-Katela üenülastel nende ammune igatsus: õnnistati Haljalas, Tuletõrje saalis Rakvere-Pauluse kog. õp. A. Abeli poolt osakonna lipp. Kuna ilm õnnistamispäeva hommikul muutus sajuseks, siis paistis algul kaunis vähe väljavaateid olevat rahva kokkutulekuks ja sellest tingitult kippus tegelaste meeleolu nukraks muutuma. Aga hoolimata kogu päeva kestnud sajast saabusid kõik tegelased ja kooriliikmed õigeaegselt kohale ja aktuse alguseks oli ruumikas saal peaaegu inimesi täis. See annab kindla tunnistuse rahva huvist osakonna vastu. Aktuse avas osakonna esimees Osv. Üunapuu, kelle avasõna järele asus vaimulikku talitust pidama õp. Abel, kes omas kõnes rõhutas noorte ühistöö tähtsust ühiskonnas, soovitades kohalolevaid vanematel noorte tööd kõigiti soodustada. Pikema kõnega esines ÜENU Keskjuhatuses esindaja nrs. Kreek, kes vastõnnistatud lipu osakonna esimehele üle andis. Üleandmise silmapilk oli kõigiti mõjuv ja publik saatis osak. esimehe liputootust tugeva aplausiga. Kõnevaheaegadel esitas Põdruse üh. „Koidu“ segakoor, kus peagu pooled lauljaist on Essu-Katela osak. liikmed. Koolijuhataja hra Laidmaa juhatusel mõningaid laule, mis said hää vastuvõtu.

Tervituste osas võttis esimesena sõna õp. Abel kes tõi tervitusi ÜENU Lääne-Viru Kesk-korralduselt ja Rakvere osakonnalt lüües lipu- varda ka mälestusnaela.

Edasi töid tervitusi ja löid naelu ÜENU Varangu osak. hra Eskel. Haljala Skautidelt hra Lepik. Põdruse üh. „Koidult“ hra Kooivits. Põdruse väanaistelt pr. Jaansoo. Põdruse algkoolilt koolijuhataja hra Laidmaa. ÜENU Andja osak. hra Roosiks. Alu- vere-Arkna osak. hra Kukkus. Haljala valla- valitsuselt ja tuletõrjelt hra Kalvet. Põllumeeste konvendilt tõi tervitusi konsulent hra Puu ja Haljala Maanoorte ringilt prl. Mihklep.

Kohe aktuse algusel saavutasid kõnelejad

publikuga hea kontakti ja kiiduavaldused, mis algul olid tagasihoidlikud paisusid tervituste ajal vaimustuseks, mattes tihti tervituste viimased sõnad täiesti.

Aktus, mis täielikult õnnestus, lõppes osakonna esimehe lõppsõnaga ja võimsa hümniga. Õhtul samas toimival peol kanti osakonna tegelaskonna poolt ette T. Braksi „Võsavennad“. Nagu aktusel, oli ka õhtusel peol rahvast rohkesti ja nii võib pidustust ka majandusliselt õnnestunuks lugeda.

Selle piduga näitas osakond, et ta on jõudnud välja lapsekingadest ja suudab sammuda vastu paremale tulevikule, toetudes rahva laiemate hulkade sümpaatiale, mis sai talle osaks lipupeol.

Vaatleja.

Vinni-Pajusti osakonna elust

Möödunud aasta lõpp kujunes V.-P. os. üldiseks leinaks. Septembris lahkus äkilise surma läbi kauaaegne juhatusliige, kohalik kooliõpetaja Meeta Pank-Falk, kelle teeneid aktiivse noorsoolase ja hea kasvatajana hinnati kõrgelt. Jaanuaris 1939. a. kutsus V.-P. osak. kokku peakoosoleku, kus valiti uus juhatus j. t. organid. Juhatusse kuuluvad — M. Vall — esimees, Ü. Hiimäe, A. Room — abid, L. Moosaar — kirjatoometaja, E. Room — abi, A. Moosaar — laekur, K. Rooväli — abi. Revideerivasse toimkonda valiti nrs. J. Mägi, E. Vall, E. Kuusk. Esinduskogusse valiti nrs. M. Vall, E. Vall, A. Room.

Osakonna juures töötavad mitmed harud ja ringid. Uuena kutsuti ellu enesearendamise õpiring. V.-Pajusti noorte lipukirjaks on ikka olnud lauluisa F. R. Kreutzvaldi sõnad:

„Paremaks kui hõbevara,
Kallimaks kui kullakoormat
Tuleb tarkust taga nõuda.“

Seda tõendab ka hõgne ja elav osavõtt õpiringi tegevusest. Peetakse omavahelisi referaatõhtuid, arutletakse tänapäeva akuutsemaid küsimusi, loetakse moodsat kirjandust, analüüsitakse üksikute autorite teoseid, deklameeritakse, kantakse ette laulu- ja tantsupalasisid. Mitmekesine tegevuskava võimaldab igale noorele oma huvipärasest tegevust arendada.

Osakonna juures töötavad algusest peale:

1. Lauluharu, koolijuhataja A. Moosaari osava taktikepi juhatusel. Koor on andnud kontserte kohapeal, on kaasa teinud üldlaulupidud Tallinnas, on osa võtnud maakondliikudest laulupidudest ja praegu on käsil Pärnu VII maakondliku laulupeo laulude õppimine.

2. Näiteharu nrs. K. Orn'i juhatusel. Käesoleval aastal korraldati näitekunsti kursused EHL näitekunsti instruktori pr. M. Kalbek'i juhatusel. Kursuste lõpul lavastati „Jus-tiina“, Hella Vuolijõe näid. 6 pildis. Näidend õnnestus sisuliselt ja kunstiliselt täielikult ning sai ka publikult elavat ja heakskiitvat vastuvõttu. Sama mängu on ka ümbruskonnas menuga ette kantud külaskäigu etendusena.

3. Spordiharu nrs. A. Panga juhatusel. Harrastatakse kõiki kergejõustikku kuuluvaid spordialasid ja on saavutatud silmapaistvaid

tagajärgi. Talveperioodil harrastatakse ka hoogsalt ajusporti; eriti hoogu on läinud viimase ajal maletamine jt.

4. Naisharu nrs. L. Moosaari juhatusel on korraldatud kohapeal mitmeid keedu- ja keedise kursusi. Ümbruskonna perenaistele on antud mitmeid küsimusi näpunäiteid ja juhiseid. Hoogsalt on kaasa löödud rahvarõivaste aktsioonile, mille tulemusena ei leitud kohapeal ühtegi nrs., kellel puuduks rahvarõivas.

Peale nimetatute töötab osakonna juures Maanoortering nrs. Ü. Hiimäe juhatusel. Korraldatakse ringiliikmete vahelisi juurviljakasvatusevõistlusi suvel, lüüakse kaasa kodukaunistamise aktsioonile jne. Käesoleva aasta veebruaris toimus V.-Pajustis konvendi vaheline maanoortepäev, kus kandsid ette V.-P. maanoored huvitava palana seltskondliku kohtu teemal: „Kas on õigustatud maanoorte vool linnadesse“.

Ehkki osakonnal puuduvad oma ruumid, pole siiski ruumipuudus seniini veel tunda andnud, sest kohaliku koolijuhataja nrs. A. Moosari lahel vastutulekul on alati olnud võimalik osakonnal kasutada kohalikke algkooli ruume.

Üldiselt on osakond ümbruskonnas leidnud sooja poolehoidu ja hindamist. Ka teiste kohapealsete organisatsioonidega on läbikäimine tihe ja suhted südamlilikud.

Aug. Room.

Kureküläst

Käesoleva aasta veebruari kuu 8.—22-ni peeti osakonna korraldusel Kõnnu külas hr. A. Krigul'i talus soojatoidute valmistamise kursus. Kursuse juhatajaks oli pr. L. Jupets. Osavõtjaid oli 17 perenaist-peretütart. Kursust võib kõigiti kordaläinuks pidada.

26. veebruaril pidas osakond oma aasta-peakoosoleku, kus valiti juhatusse prld J. Kirotar ja Öie Suik ning hrad Rein Noorhane, Evald Suik ja Bernh. Suik. Revisjonikomisjoni valiti hrad Fr. Zupsmann, Vold. Zupsmann ja Joh. Raud. Eeloleval suvel katsetseb osakond teha ekskursiooni Pärnu, milleks arvati sobiv olevat Pärnumaa laulupidu aeg. Peakoosolekul avaldati soovi asutada osakonna juure rahvatantsu trupp, milleks võimaluse korral korraldada ka rahvatantsu kursus. Osakonnal on praegu liikmeid 50.

ÜENU Elva osakonnal uued juhid

ÜENU Elva osakonna tegevuses on loota uut hoogu. Ajutine tardumus oli tingitud mitmeist asjaoludest. Nüüd valis peakoosolek osakonnale uued juhid. Esimeheks on Mart Lukk, abiesimeheks Kullo Must, kirjatoometajaks Oskar Kaaramaa, laekuriks Väino Suri ja varahoidjaks Vello Valev. Spordiharu juhiks on valitud Arn. Kuus, näiteharu juhiks Väino Suri.

Osakond pühitseb sügisel oma 10-ndat aastapäeva.

Uuel juhatusel on koostamisel töökava.

Nõmme osakonna tegevusest

ÜENÜ Nõmme Osakond võttis juba asutamisel oma ülesandeks vanema noorsoo organiseerimise ja igakülgse arendamise kõrval eriti nende harrastusalade korraldamise, mis kohapeal oli sööti jäänud. Sellest väljades on Nõmme osakonna asutamisel ja praegusel tegetsemisel tugevamaks ning kandvamaks alaks kehakultuuriline tegevus. Nõmmel ÜENÜ asutamisaastal — 1934. a. — oli sportlik tegevus peagu täiesti soikunud. Noorte hulgas oli aga huvi spordi vastu õige suur. Nii toimus ka koondumine Nõmme ÜENÜ ümber võrdlemisi kiirelt ja algas agar tegetsemine.

Möödunud aastal tegetses 3 klubi:

Spordiklubisse on koondunud ligi 100 noort spordihuvilist.

Peardõhk tegevuses on langenud kergejõustikule, mille harrastamiseks Nõmmel on kõige rohkem võimalusi. Eelmiste aastate töö tulemusena on Nõmme ÜENÜ kujunenud Harjumaa tugevaimaks kergejõustikus. Möödunud aastal jatkus treening ning ettevalmistus üliõpilase Viktor Vaiksaare juhatusel.

Suuremate üritustena toimusid kevadel Eesti esivõistlused murdmaajooksus ja sügisel rahvusvahelised kergejõustikuvõistlused Soome parimate naisportlaste osavõtul. Need võistlused, eriti aga esimene, õnnestusid suurepäraselt nii korralduselt kui tulemusilt, nagu üksmeelselt kinnitas terve kodumaa ajakirjandus. Murdmaajooksu esivõistlustel tuli Nõmme ÜENÜ spordiorganisatsioonidest üldvõitjaks. Nende võistlustega andsid sportlased ja tegelased tunnustuse oma tublidusest.

Harjumaa esivõistlustel Keilas tuli Nõmme ÜENÜ üldvõitjaks, kusjuures R. Resnis, E. Ülevain, L. Helmre, J. Toome, R. Raidna ja H. Vainet tulid maakonna meistriteks.

Üleriiklikel maakondadevahelistel võistlustel kujundas Nõmme ÜENÜ Harjumaa meeskonna selgroo, andes enamiku meeskonna koosseisust. Ootamatu üllatusega tuli siin toime pikamaajooksja Rudolf Resnis, kes esmakordselt elus jookstes 10.000 m, tuli ühtlasi sel alal ülekaalukaks võitjaks. Ka teised võistlejad platseerusid hästi — kõik esimese kuue hulgas. Eesti esivõistlustel tulid kohtadele 3 meest — R. Resnis, J. Lant 3ja L. Helmre.

Hooaja jooksul ületati 9 Harjumaa rekordit, millega nüüd meesaladel on 80% rekordist Nõmme ÜENÜ valduses.

Veelgi edukamaks kujunes naisportlaste tegevus. Kuigi aktiivsportlaste arv oli võrdlemisi väike, olid tulemused seda hinnatavamad. Nii tuli Leida Hiiepuu Eesti meistriks kaugushüppes, saavutades ka 2. koha kõrgushüppes ja 4. koha 100 m jooksus; Ethel Seilman tuli 100 m jooksus kolmandaks. Teatenaiskond — E. Seilman, E. Kilgas, H. Reinola ja L. Hiiepuu — saavutas lisaks teise kohta 4×100 m teatejooksus. Ka ainsatel rahvusvahelistel naiste kergejõustikuvõistlustel, mis möödunud hooajal Eestis korraldati, tuli L. Hiiepuu üldvõitjaks Soome parimate ees.

Naisaladel purustati enamik seniseist Harjumaa rekorditest ning need kuuluvad nüüd 100-protsendiliselt Nõmme ÜENÜ-lasile.

Nõmme ÜENÜ-l on kasutada Tondil asuv sõjakooli võimla 1½ tundi nädalas, ning seda kasutatakse nüüd peamiselt korvpalli harrastamiseks.

Nende kahe peala kõrval tegetatakse teistelgi spordialadel — nagu suusatamine, ujumine, poks — mis aga praegu on jäänud tagaplaanile.

Teiseks intensiivselt tegetsevaks haruks Nõmme ÜENÜ-s oli Rahvustantsuklubi, mis oma tegevust algas 1937. a. sügisel. Möödunud aastal kujundati esindusrühm 12-liikmelises koosseisus, kes korduvalt esines nii oma kui ka teiste org-ide poolt korraldatud pidudel ja aktustel, leides alati head vastuvõttu. Rühm esines ka Nõmme lauluseltside kevadpeol 6. juunil ja üldlaulupeo ajal toimunud võimlemis- ja rahvatantsupidustustel.

Sügisel täiendati rühma koosseisu ja jätkati õppetegevust. Rühma harjutused toimuvad kord nädalas, kus järjest täiendatakse oma tantsuoskust ja õpitakse uusi rahvatantsu. Instruktorina tegetseb alates möödunud kevadest nrsl. Harri Laanela, kes lõpetanud rahvatantsujuhtide kursused. Rahvatantsuklubi korraldusel toimusid 1. a. kaks „Vana-Eesti peo-õhtut“, millised oma algupärase sisuga võitsid üldist poolehoidu.

Peaaegu kõigi ülejäänud tegevuse korraldamine ja arendamine Nõmme ÜENÜ-s on olnud Kultuurklubi ülesandeks. Viimane on korraldanud mitmesuguseid loenguid, referaat- ja vaidluskoosolekuid, ajaviite- ja huviohtuid, male- ja kabevõistlusi oma liikmeile.

Suuremate avalike üritustena korraldati A. H. Tammsaare juubeliaktus ja omakultuurinäädala aktus kino „Victoria-Palace“ saalis. Mõlemad aktused õnnestusid hästi, esimene jättis eriti hea mulje oma valitud eeskava tõttu, mida esitasid esmaklassilised jõud.

Sobivate ruumide puudus ei võimaldanud jätkata varemoleval aastal peetud kirjandusmuusika õhtute korraldamist.

Peale nende klubide organiseeriti 1. a. Nõmme ÜENÜ juurde Noorte Spordiliidu Noorte Sportrühmi, mille tegevusest võttis osa 53 noort, kusjuures peategevusalaks oli jällegi kergejõustik. Noorte spordirühma organiseerimisel ning tegevuse kujundamisel ja arendamisel on aga ülesanded suuremalt osalt alles ees.

Eeltoodud üksikute klubide tegevusele lisandub üldpildi saamiseks veel rida tiritusi, mis ulatuvad üle üksikute klubide piiridest. Nii võttis Nõmme ÜENÜ oma esindusrühmaga osa Tallinna staadioni uue tribüüni avamapidustustest, ÜENÜ üleriiklikust tähe-teate-suusatamisest. Samuti on Nõmme ÜENÜ osa võtnud kõigist kohalikest üldüritustest. Ilmub ka oma käsikirjaline ajakiri „Viiking“, kusjuures väljaandjaks on Rahvustantsuklubi.

R. Raidna

Kergejõustiklaste harjutuskava

Andsin „Eesti Nooruses“ nr. 11 1938. a. juhtnõore kergejõustiklastele talvise harjutuskava kohta, kirjeldades, kuidas tuleb teha murusörki, käike, metsajookse ning kuidas võistluseks valmistuda talvel. Seda osa võib nimetada kergejõustiklase kehakooliks.

Teine osa on ettevalmistus suviseks treeninguks. See algab 15-dast märtsist ja kestab rajale asumiseni. Antud tähtpäev pole kategoriline, vaid sõltub ilmastikust.

Selles osas peavad kergejõustiklased erilist rõhku panema enda erialale. Talvel harastatavad teised spordialad peavad kordkorralt jääma kõrvale. Endiselt püsivad võimlemine, käigud, sõrk ja metsajooksud. See on maksev eranditult kõigile kergejõustiklastele, hoolimata sellest on ta hüppaja, jooksja või tõukaja. Ettevalmistav periood suviseks treeninguks on eriti tähtis jooksjaile, sellepärast soovitatakse neile täpselt harjutus-

kavast kinni pidada, vastasel korral annab „patustamine“ võistlushooajal kõvasti tunda.

Järgnevalt annan harjutuskava võistlejatele üksikutele kergejõustiku erialadel:

100, 200, 400 m jooksjad, 110 ja 400 m tõkkejooksjad, kaugus-, kolmik- ja teivas-hüppajad.

Esmaspäeval: 500 m sõrk. 4 km käik. 500 m sõrk. Hüppajad teevad käigul umbes 15—20 hüpet üles.

Teisipäev: 20 min. metsajooksu ja 4—5 lühikest spurti.

Kolmapäeval: 1 km sõrk. 3 km käik. 1 km sõrk ja hüppajaile jällegi hüpped.

Reedel: 200 m sõrk. 6 km käik. 200 m sõrk.

Pühapäeval: Võimlemine. Kergete raskustega tõstmine. Võrkpallimäng.

800, 1600 ja 1500 m jooksjad.

Esmaspäeval: 500 m sõrk. 7 km käik. 500 m sõrk.

Teisipäeval: 30 min. metsajooksu. 3—4 100-meetrilist spurti.

Kolmapäeval: 500 m sõrk. 5 km käik. 1 km sõrk.

Reedel: 500 m sõrk. 3 km käik. 500 m sõrk. 3 km käik. 1 km sõrk.

Pühapäeval: sama, mis lühimajooksjail ja hüppajail.

3000, 5000, 10000 m jooksjad

Esmaspäeval: 1 km sõrk. 9 km käik. 1 km sõrk.

Teisipäeval: 40 min. metsajooksu.

Kolmapäeval: 1500 m sõrk. 7 km käik. 1500 m sõrk.

Reedel: 1 km sõrk. 10 km käik. 1 km sõrk.

Pühapäeval: sama, mis lühimajooksjail.

Kõrgushüppajad.

Esmaspäeval: 10 min. sõrk. 3 km käik.

10 min. sõrk.

Kolmapäeval: 5 min. sõrk. 1 km käik. 5 min. sõrk. 2 km käik. 10 min. sõrk.

Neljapäeval: 20 min. metsajooksu.

Reedel: 10 min. sõrk. 2 km käik. 10 min. sõrk. 1 km käik. 5 min. sõrk.

Pühapäeval: sama, mis lühimajooksjail.

Märkus: Käikudel tehtagu hästi palju hüppeid üles vaheldumisi mõlemalt jalgalt.

Kuulitõukajad, kettaheitjad ja odaviskajad.

Esmaspäeval, Kolmapäeval, Reedel: 10 min. sõrk. Vastavalt ala abinõule (ketas, kuul, oda) valida kive ja neid visata või tõugata

20—30 korda üles. 3 km käik. 10 min.

sõrk. Käed ja õlad hoida lõdvad.

Neljapäeval: 20 min. metsajooksu.

Järgmiseks treeningperioodiks on ettevalmistamine võistlusteks, milleks annan juhiseid „Eesti Nooruse“ veergudel edaspidi.

H. Kadak

Kihelkonna-Loonalt

Kihelkonna-Loona seltskondliku elu pulseerumise koldeks on juba algusest peale kujunenud endine Loona mõis oma vana härrastemajaga. Siin korraldab ÜENÜ Kihelkonna-Loona osakond näitemängu-õhtuid, segaeskavaga pidusid, loenguid, koosolekuid, naiskäsitöö-õhtuid ja kursusi. Olgugi, et siin ei ole tegemist kutselise teatri ega teatritegelastega, on siin vabariiduslik töö ometi väga intensiivne, ja seepärast pole üleearne nendest tingimustest rääkida, millistes töötatakse. Mis puutub endisest härrastemajast kohendatud rahvamajasse, siis tuleb märkida, et ruume on tegutsemiseks ohtralt ja välispidiselt — näguselt ei jäta need palju soovida. Ent on vana tõe, et kõigil headel asjadel on ka halvad küljed. Kui näiteks teatritegemiseks saal on (maa kitsaid olusid arvestades) küllaltki kaunis ja ruumikas, mahutades kuni sajaviiekümnepealise rahvahulga, siis on siin päris suureks valulapseks — lava. Viimane on niivõrd pisike, et vähegi suuremat lavapilti nõudva etenduse ajal peavad näitlejad näite-seinte eest ja tagant esile pugema, et nõuetavalt vajalisse kohta jõuda. Ka annab valusalt tunda olemasolevate näite-seinte vähesus ja puudulikkus. Üldiselt peab tunnistama, et ÜENÜ Kihelkonna-Loona osakonna noored on oma viie aastase tegevusaja vältel suutnud korda saata märkimisväärselt palju, arvestades kitsaid töötingimusi.

Maja üle nuriseda ei saa, ent veel vähem saab nuriseda nende üle, kes ses majas teevad vabariiduslikku tööd. Need on kohapealsed osakonna liikmed, noored asjaarmastajad näitlejad. Sedapuhku nad serveerisid avalikkusele Aleksander Antsoni kolmevaatuslise komöödia „Inimesed tuisos“. Mõnigi asjaarmastaja suutis anda meelejäävalt usutava, veenva ja isegi suurepärase kuuju. Nii tuleb märkida Arseni Üksti esinemist peaosalise Karli osas. Näitleja mäng oli lihtsakoeline, kuid selles nägime rea peeneid nüansse, mis aitasid väga iseloomustavalt lähedale tuua seda tüüpilist „rahvalikkusest“ vaimustatud vana taluperemeest, kes unistab saada ministriks. Tema esinemist katkestasid tihti tormilised aplausid. Ka tema kaaslast Toomast tuleb kiitvalt mainida. Vilma osa tõlgitseja esines tagasihoidliku lihtsusega, oli sümpaatne ja loogiline. Samuti väärivad komplimenti ka teised osakandjad.

On kindel, et kui ÜENÜ Kihelkonna-Loona osakond ka edaspidi selliste etendustega esineb, siis sealne elanikkond võib täiesti rahul olla ega maksagi nii väga unistada linna-teatrist. Ja selleks tublidele ÜENÜ-lastele õnne ja jõudu!

H. H—i.

Läsnalt

ÜENÜ Läsna osakonnale kujunes pühap. 12. märts tõeliseks suursündmuseks ja seda just lipu õnnistamise peo tõttu. Sel puhul korraldati kohalikus rahvamajas aktus, kus jumalateenistust ja lipu õnnistamist toimetas Haljala õpet. M. Nurm.

Õnnistamisele järgnes lipu üleandmine osakonnale ÜENÜ Keskjuhatuses esindaja A. Heinsoo poolt, kes esines ka ühtlasi pikema aktusekõnega, käsitades rahvahariduse tähtsust ja ÜENÜ osa selle tõstmisel, ning näidates mida on suutelised meie talud ja teised tööalad andma, kui sääl töötab arenenud Eesti mees ja naine.

Tervitusi tõid kõik naaber-osakonnad ja kohalikud organisatsioonid. Sellele järgnes ühine koosviibimine peolaus.

Õhtul kanti ette Tammsaare-Särevi dramatiseering „Kõrboja peremees“ V. Kivimäe lavastusel. Ettekandega võis rahule jääda.

Aktusele kui ka peole oli rahvast tulnud võrdlemisi palju, umbes 150, nii tasus ettevõtte end ka majanduslikult hästi.

* * *

Auhinnaline mõistatus nr. 1.

Eesti Noorus nr. 1. avaldatud auhinnamõistatus oli ilmselt kaunis raske, ja kuna ta ei sarnanenud ka teistele, meil tavalistele mõistatustele, siis oli saabunud vastustest õigeid üsna vähe. Paljud on tunnud ära pildi, kuid ei ole saanud seda ühendusse viia tekstiga. Et lahendus siiski võimatu pole näitab parima lahendaja vastus. See ei ole küll võimalik parim, kuid oma „materiaalosas“ täielik: „Pilt on ilmunud „E. Nooruses“ nr. 10 — 1936, lk. 310 ja on osa A. H. Tammsaare fotost (jalad). Tekst on A. H. Tammsaare näidendist „Kuningal on külm“ (1936), lk. 13. Pilt kujutab autori foto osa, tekst autori teose osa. Vahe on selles, et ühel on osa Tammsaarele loodust, teisel osa Tammsaare loodust.“ (M. Nõmm).

Osa vastajaid on ühendanud pildi ja teksti selle kaudu, et kumbki pole varem ilmunud kuski ja et mõlemad olevat ühtviisi mõttetud.

* * *

Kohamuistendite kogumise võistlus

Hiljuti väljakuulutatud ÜENÜ kohamuistendite kogumise võistlus on praegu kõigis ÜENÜ osakondades täies hoos. Pea kõikides ÜENÜ osakondades on leitud vastavad isikud või usaldatud kohamuistendite kogumine mõne üksiku selleks soovi avaldanud noorsoolase kätte, kes selleks küsitleb kõiki osakonna piirkonnas leiduvaid vanemaid inimesi. On soovitatud korjamise tööks eriti kasutada eelolevaid pühapäevi. ÜENÜ Keskjuhatuses poolt on määratud auhindadeks 100 krooni rahas ja 50 kr. raamatutes. Peale selle on aga veel loota umbes samas suuruses eriauhindu mitmelt poolt.

Kohamuistendite kogumine on sattunud huvitavale ajale, mil käsil külad, talude jt. kinnistustüksuste nimede korraldamine. Nende kohanimede kohta teab rahvasuu siin ja seal huvitavaid materjale.

Kogutud materjal saab Eesti Rahvaluule Arhiivis omaette kõite kuldse seljakirjaga: „ÜENÜ kohamuistendid 1939. a.“

*Kauni aiaga
kodu paradiisiks!*

//

*Kevadiseks istutamiseks
soovitame suures ja
ajakohases valikus:*

ETK õuna-, pirni-, kirsipuude ja
marjapõõsaste istikuid, maa-
sikate ja vabarnate taimi.

Aia- ja koduümbruse kaunistamiseks – ETK ilupuude-, -põõsaste ja püsililled istikuid.

Asjahuvilistele hinnakirjad.

**ETK Põltsamaa puukool,
Põltsamaal**

Sordiehtsaid,
hästi arenenud
võra ja juurekavaga

**viljapuid,
marjapõõsaid,
ilutaimi**

ning kõrge külviväärtusega

seemneid

ostate

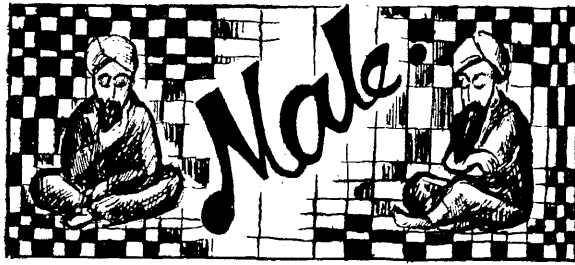
**Eesti Seemnevilja
Ühisusest**

Peakontor Pärnu mnt. 2. Tallinn

Tel. 426-36

Osakonnad ja esindajad igas
maakonna linnas

Nõudke hinnakirju!

Lipugambiit.

Hinnatud ilusaimaks partiiks, mis mängitud Amsterdami suur-turniiril.

Valge		Must.
Dr. N. Euve		Š. Flohr
1. d2—d4		d7—d5
2. c2—c4		c7—c6
3. Rg1—f3		Rg8—f6
4. Rb1—c3		g7—g6
5. Oc1—f4! Teravam kui 5. e2—e3		
5.		d5×c4
6. a2—a4 Aja kaot. Õig. olnuks kohe		e2—e3
6.		Rf6—d5
7. Of4—d2		Rd5—b4!
Tugev ratsamehe eelpost!		
8. Va1—c1		Of8—g7
9. Rc3—b1		a7—a5
10. Rb1—a3		c6—c5!
11. Ra3×c4		
Viimane võimalus enam-vähem võrdse mängu saavutamiseks oli valgel 11. Vc1×c4		
11.		c5×d4
12. Rc4—b6		Ld8×b6
13. Vc1×c8+		Ke8—d7
14. Ve8—c4		Vh8—d8!
15. e2—e3		Kd7—e8
16. Rf3×d4		Rb8—c6!
17. Rd4×c6		b7×c6
18. Ld1—b1		

18. Og7×b2!
19. Vc4×b4
- Valge võidab küll kaks vigurit vankri vastu kuid vigurite arengus on ta mustadest palju maha jäänud.
19. a5×b4
20. Lb1×b2 Va8×a4
21. Of1—c4 b4—b3!
22. Oc4×b3
- Sunnitud, sest ähvardus ka Va4—a2
22. Vd8—b8
23. O—O Lb6×b3
24. Lb2—h8+ Ke8—d7
25. Lh8×h7 Va4—a1!
- Võidab kiirelt. Kui 26. V×a1, siis Lb1+!
26. Od2—e1 Lb3—c4
27. Lh7—h3+ f7—f5
28. Lh3—g3 Vb8—b1
29. f2—f3 Lc4—e2
- Valge loobus, sest peale 30. Lf2 võidab must L×e1!

Maleteateid

Nõmme maleesivõistlused on lõpule jõudmas. Kõige kindlamaks tiitliaspirandiks näib olevat nrsl. A. Remmelgas, kes pole seni veel saanud ühtki kaotust. Teisel kohal on Reinart ja Kruustalu (mõlemad N. Kaljust). Mängida on veel kaks vooru.

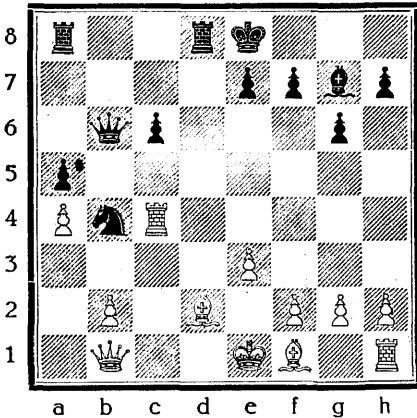
Eesti maleajakirja „Eesti Malet“ saadetakse tutvumiseks kõigile ÜENÜ osakondadele, kes sellekohast soovi avaldavad ÜENÜ malekesktoimkonnale. Olgu märgitud, et „Eesti Malet“ toimetab suurmeister Paul Keres.

ÜENÜ Hõimla osak. karika võistlustel on esikohal Kõrge 9 p., 2) Velbach 8½ p., 3) Must 8 p. Lõpetamata on veel mõned katkestatud partiid.

Malekesktoimkond teatab, et ÜENÜ maleesivõistluste korraldamise juhtnõõrid kesktoimkond saadab ringkirjaga kõigile osakondadele.

Ilmub male õpperaamat.

Eesti Maleliit annab välja male õpperaamatu, mille autoriks on suurmeister Paul Keres. Raamat sisaldab 400 lk. ümber, käsitades malemängu tema kõigis faasides põhjalikult ühes ajaloolise ülevaatega.

Seis peale valgete 18 käiku

Ajakiri EESTI NOORUS

Tegevtoimetaja H. Tarand

Toimetuse: E. Hõbe (sport), A. Leiumaa (male), H. Lepik, A. Moor ja U. Toomi

Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus

Toimetuse ja talituse aadress: Lembitu 20, Tallinn (pk. 299)

Posti jooksev arve nr. 156

Tellimishind: Aastas kr. 2.50, poolaastas kr. 1.50, kolmeks kuuks 75 senti.

Üksiknumber 30 senti

Trükikoda „Estotrükk“, Suur Karja 8, Tallinn. 1939. a.

Ilmub kord kuus

Vastutav toimetaja August Meikop

Rikkalikus valikus

paberikaupu,
kontoritarbeid,
ilukirjandust,
nahatöid,
albumeid,
täitesulepäid,
malendeid j. m.

pakub noorsoo lemmikäri

„Kooli-Kooperatiiv“

TALLINN, SUUR KARJA 18. TEL. 456-32

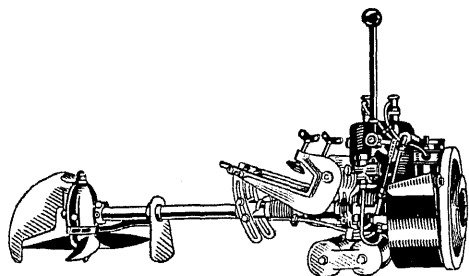

A S T E K L A
R I I D E K A U P U S E D

TALLINN, S. KARJA 15.
 PÄRNU MNT. 6. ESTONIA PST II.

HAAPSALU, KURESAARE,
 MUSTVEE, NARVA, PETSERI, PÄRNU,
 RAKVERE, VALGA, VILJANDI, VÖRU

ERA

ROOTSI

kvaliteet pãramootor

Peaesindus ja ladu:

LINKE & MARTINSON

Tallinn, Vene tãn. 11

Telef. 432-86, 432-58

Tark perenaine

hoiab alati kodus
konserve.

Need on vältimatud külaliste kostitamiseks või kui tahate kiirelt einetada

Moskvaseljanka • Lambaraguu • Mulgikap-sad sealihaga • Ploomid, kollased ja sinised Spinat • Rohelised oad • Pohlakeedis • Pura-vikud, soolatud ja marineeritud • Riisikad soolatud ja marineeritud.

Müügil

„LIHATSENTRAALIDES“

ja kõigis paremates toidu-
ainete- ja delikatess-kauplustes